

ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಮೂಲ ಕಾರಣವು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ಲಾಲಸೆಯಿಂದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಸನೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉಪಸ್ಥ ಇಂದ್ರಿಯ ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಲಾಲಸೆಯು ಇಹಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವಂಥವುಗಳಿವೆ. ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳ ಲೋಲುಪತೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಅಧಿಕವಿದೆ ಅವರು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಶುಗಳ ಸಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಪಶುಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತವೆ, ಸಾಯಿಸಿ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಲಹ ಮಾಡುವುದು, ಸಾಯುವುದು, ಸಾಯಿಸುವುದು, ನಿರ್ಲಜ್ಜವಾಗುವುದು, ಎಂಜಲು ತಿನ್ನುವುದು, ಬೀಸತೆ ದೋರುವುದು, ಪುಣ್ಯದಾನ ಪಡೆವುದು, ಅಭಕ್ತ, ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ನೀಚ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಲಾಲಸೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡುವುದು ! ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಹಾಗೂ ದೇವಲೋಕದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಭೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಜಿಹ್ವೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದ ಸ್ವಾದವಂತೂ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದ್ದಿದೆ; ಆಹಾರವನ್ನು ನುಂಗಿದ ನಂತರ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೊದಲೂ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೇಗಾಗುವುದು ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕರ್ಮದ ಉದಯವು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವಂಥ ಸರಸ-ನೀರಸ ಆಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಭಕ್ತ, ದತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ದೇಹಧಾರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪರಿಣಾಮದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ವ್ರತ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಗವ್ರತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದ ದೃಢತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ರಾಗವು ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ, ಎಷ್ಟು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈಗ ನಾನು ಎಷ್ಟು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ?-ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ರತದ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ದೇಶದ ರೀತಿಯು ನಿರ್ವಾಹಯೋಗ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ತನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಹಾಯಕರಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ವ್ರತವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಶರೀರದ ನಿರೋಗತೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಆಹಾರಾದಿಗಳು ದೊರಕುವ ಅಥವಾ ದೊರಕದಿರುವುದರ ಸಂಯೋಗ ನೋಡಬೇಕು, ಆಹಾರವು ನನ್ನ ಆಧೀನವಿದೆ ಅಥವಾ ಪರಾಧೀನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಾನು ಈ ವ್ರತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ- ತಾಯಿ-ತಂದೆ-ಒಡೆಯ ಇತ್ಯಾದಿಯವರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನತೆ-ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲತೆಯೊಡನೆ ವ್ರತದ ನಿರ್ವಾಹವಾಗುವುದು ಆ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮರೂಪವಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಾವಜ್ಜೀವನ ತ್ಯಾಗಯೋಗ್ಯ :- ಯಮ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಚೀವನವು ಶೇಷವಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನವೇ ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಿವೆ. ಯಾವವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ತ್ರಸ ಜೀವಗಳ ಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅನಂತ ಜೀವಗಳ ಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮ ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಮಲೇರಿಸುವಂಥವಿವೆ; ಮತ್ತು ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಮಧು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಮಹಾವಿಕ್ರಮ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು, ಜೂಜು ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನಗಳು, ಕೊಡದಿರುವ ಪರಧನದ ಗೃಹಣ, ತ್ರಸ ಹಿಂಸೆ, ಸ್ತೂಲ ಅಸತ್ಯ, ಅನ್ಯಾಯದ ಪರಿಗ್ರಹ, ಶೋಧಿಸದ ನೀರು, ಅನರ್ಥದಂಡ ಇವಂತೂ ಯಾವಜ್ಜೀವನವೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ;

ಇವುಗಳಲ್ಲಿನಿಯಮವೇನು ಮಾಡುವುದು? ಇವಂತೂ ಮಹಾ ಅನೀತಿಯಿವೆ. ಇವುಗಳತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಭಾರ, ಕ್ಲೇಶ, ದುಃಖ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪಯಶವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯ, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ-ಮಿತ್ರ-ತಾಯಿ-ತಂದೆ-ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರ ಸಹಾಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮದ ಅಧೀನವೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶೀತ-ಉಷ್ಣ ಕ್ಷುಧೆ-ತೃಷೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಧೀನವಿವೆ, ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಮಾಡುವಂಥವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ದುರ್ಲಭ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಯ, ಜೈನಕುಲ, ಜಿನಧರ್ಮ ಪಡೆದು ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ.

ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದಾದರೂ ಪ್ರಬಲಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ವ್ರತಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವುದೇ ಕುದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಾಧೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದರೆ, ಪ್ರಬಲ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಬರುವುದರಿಂದ ಕೂಡಲು-ವಿಳಲು-ನಡೆಯಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಾಗ; ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಹಾಯಕರಿಲ್ಲದಾಗ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಿಸದಿರುವಾಗ, ಕಿವುಡಾದಾಗ, ದೀರ್ಘ ರೋಗ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಜೀವಿನಲ್ಲಿ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಮೊದಲಾದವರ ಅಧೀನವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ದುಷ್ಟ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅನ್ಯ-ನೀರು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ, ಬಲವಂತದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಜತೆ ಸೇರಿಸಿ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯ ಮಾಡಿಸಿದರೆ, ಇಂಥ ಉಪದ್ರವವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಂತೂ ವ್ರತ-ಸಂಯಮಗಳನ್ನು ಬಿಡದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಗುಣೋಪಾಸನ ಮತ್ತದಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೇ ಅವನು ಶುದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ದೇಹ ಮೊದಲಾದವು ಪವಿತ್ರವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷುತಿತ ಗ್ಲಾನಿಯೋಗ್ಯ. ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂಥ ಪುರುಷನು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ಕೂಡ ಪವಿತ್ರನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಆಂತರ್ಯದಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರನಿದ್ದಾನೆ.

ದೇಹವಂತೂ ಸಪ್ತಧಾತುಮಯ ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಕುಷ್ಠರೋಗವು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ; ಸಹಸ್ರಾರು ಕುರು-ಹುಣ್ಣುಗಳಿಂದ ರಕ್ತ-ಕೀವು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಪ್ರವಹಿಸ ತೊಡಗುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯವಹಾರ ಶುದ್ಧತೆಯು ಹೇಗೆ ಇರುವುದು, ಮತ್ತು ನಿರ್ಧನ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಯಾರು ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಾತ್ಮಪುರುಷರಂತೂ ಅಶುಭಕರ್ಮದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಗ್ಲಾನಿಯ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಆರ್ತಪರಿಣಾಮದ ಮೂಲಕ ಸಂಕ್ಷೇಪವೆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೂ ಅಶುಭಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ನಿರ್ಜರೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀತರಾಗತೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರ, ಶರೀರ, ಭೋಗಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತ, ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ-ಶುದ್ಧಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ವೀತರಾಗತೆಯಿಂದಲೇ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಹರ್ಷ, ವಿಷಾದ, ಗ್ಲಾನಿ, ಭಯ, ಲೋಭ, ಮಮತೆಯ ರೂಪದ ಆತ್ಮನ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತೊಳೆದು ತಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥವರಿಗೇನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಎರಡು ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ನಿಯಮೋ ಯಮಶ್ಚ ವಿಹಿತೌ ದ್ವೇಧಾ ಭೋಗೋಪಭೋಗಸಂಹಾರೇ |

ನಿಯಮಃ ಪರಿಮಿತಕಾಲೋ ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಯಮೋ ಧಿಯತೇ ||೮೭||

ಅರ್ಥ :- ಭಗವಂತರು ಭೋಗವು ಕುಗ್ಗುವುದರಿಂದ ಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಮವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲದಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಯಮವೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ (ಆಜೀವನ ಪರ್ಯಂತದ ಸಲುವಾಗಿ) ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಯಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಒಂದುಬಾರಿ ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದುವಂತೂ ಭೋಗಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ವಸ್ತು-ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದವು ಉಪಭೋಗವಿವೆ. ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳ ತ್ಯಾಗವು ಯಮ ಹಾಗೂ ನಿಯಮವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಭೋಗ-ಉಪಭೋಗವನ್ನು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ, ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತ, ಒಂದು ಪ್ರಹರ, ಎರಡು ಪ್ರಹರ, ಒಂದು ದಿವಸ, ಎರಡು ದಿವಸ, ಐದು ದಿವಸ, ಹದಿನೈದು ದಿವಸ, ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು, ಆರು ತಿಂಗಳು, ಒಂದು ವರ್ಷ, ಎರಡು ವರ್ಷ, ಇತ್ಯಾದಿಸಮಯದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ನಿಯಮ ನಾಮದ ಪರಿಮಾಣವಿದೆ. ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಯಿದೆ, ಶುದ್ಧವಿದೆ ಅದರ ತ್ಯಾಗವನ್ನಂತೂ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆಯೇ ನಿಯಮರೂಪದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನದ್ದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ದೋಷಯುಕ್ತವಿದೆ ಅದರ ತ್ಯಾಗವನ್ನಂತೂ ಯಾವ ಜೀವನ ಯಮ ನಾಮದ ಪರಿಣಾಮದೊಡನೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳ ಆಸ್ರವವು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ರಾಗವು ಅಧಿಕ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ, ವ್ಯವಹಾರವು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ವ್ಯವಹಾರ-ಪರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತವೇ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವಿದೆ. ವಿರುದ್ಧ ಭೋಗವನ್ನಂತೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಅವಿರುದ್ಧ ಭೋಗವನ್ನು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ದೇಶ-ಕಾಲ ನೋಡಿ ದಿವಸ-ರಾತ್ರಿ, ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪುನಃ ಎರಡುಗಳಿಗೆ, ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಮತ್ತೆ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಪರಿಮಾಣ ಹೇಳುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಭೋಜನ-ವಾಹನ-ಶಯನ-ಸ್ನಾನ-ಪವಿತ್ರಾಂಗ ರಾಗಕುಸುಮೇಷು |

ತಾಂಬೂಲವಸನಭೂಷಣ ಮನ್ಯಥ ಸಂಗೀತ-ಗೀತೇಷು ||೪೮||

ಅರ್ಥ :- ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಎರಡು ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೀಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡುವುದು; ಅಥವಾ ಈ ಹೊತ್ತು ನಾನು ಇಷ್ಟು ಜಾತಿಯ ಅನ್ನಹಾಗೂ ಇಷ್ಟು ರಸ, ಇಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರದ ಕಚ್ಚಾಯ ತಿನ್ನುವೆನು, ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾರದ್ದು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭೋಜನದ ಕುರಿತು ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಒಂಟಿ, ಎತ್ತು, ಟ್ರೇನು, ಮೋಟಾರು, ನೌಕೆ, ಜಹಜ, ವಿಮಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವ-ಕೂಡುವ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂಚ, ಚಾಪೆ, ಗಾದಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಶಯನ ಮಾಡುವ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗುವೆನು.

ಈ ಹೊತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಿತ್ಯಾಗಿ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಪವಿತ್ರ ಅಂಗರಾಗ ಎಂದರೆ ಚಂದನ, ಕೇಶರ, ಕರ್ಪೂರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಲೇಪನ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಮಾಡದಿರುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆ, ಆಭರಣಾದಿಗಳ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ತಾಂಬೂಲ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರದೂ ಕೂಡ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಹೊತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವೆನು, ಅಧಿಕ ಧರಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಬಟ್ಟೆಯದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದು ಇಷ್ಟೇ ಆಭರಣ ಧರಿಸುವೆನು, ಅಧಿಕ ಧರಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಆಭರಣ ಧರಿಸುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಕಾಮ ಸೇವನೆಯದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು; ನೃತ್ಯ ನೋಡುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೀತ-ಗಾಯನಗಳ ಹಾಗೂ ಕಲಾಕಾರರಿಂದ ಗೀತ ಕೇಳುವುದರದೂ ಕೂಡ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಹರಿತಕಾಯ ತಿನ್ನುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಷಡ್ರಸಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ-ಕುಡಿಯುವುದರ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು, ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿಂಹಾಸನ, ಋರ್ಚಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವುದರದೂ ನಿಯಮ ಮಾಡಬೇಕು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ್ದೂ ನಿತ್ಯ ನಿಯಮ ಮಾಡುವಂಥವರಿಗೆ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಿರಂತರ ಸಂವರ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಿಯಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಅಧ್ಯ ದಿವಾ ರಜನೀ ವಾ ಪಕ್ಷೋ ಮಾಸಸ್ತಥರ್ತುರಯನಂ ವಾ |

ಇತಿ ಕಾಲ ಪರಿಚ್ಛಿತ್ಯಾ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಭವೇನ್ನಿಯಮಃ ||೮೯||

ಅರ್ಥ :- ಅಧ್ಯ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ, ಮುಹೂರ್ತ, ಪ್ರಹರ, ದಿವಸ, ರಾತ್ರಿ, ಪಕ್ಷ, ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಋತು ಎಂದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ಆಯನ ಎಂದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಲದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ನಿಯಮವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈಗ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ವಿಷಯವಿಷತೋಽನುಷೇಕ್ಷಾ-ನುಸ್ಮೃತಿರತಿಲೌಲ್ಯಮತಿತ್ಯಪಾನುಭವೋ

ಭೋಗೋಪಭೋಗಪರಿಮಾ-ವ್ಯತಿಕ್ರಮಾಃ ಪಂಚ ಕಥ್ಯಂತೇ ||೯೦||

ಅರ್ಥ :- ಈ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ.

೧) ವಿಷಯ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮರಣವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳು ವಿಷವಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಾಣದ ರಾಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗದಿರುವುದು ಅದು ಅನುಷೇಕ್ಷಾನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೨) ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅದು ಅನುಸ್ಮೃತಿನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೩) ವರ್ತಮಾನದೊಳಗೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೃಹ್ಣತೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅತಿಶಯ ಆಸಕ್ತವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುವುದು ಅದು ಅತಿಲೌಲ್ಯನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೪) ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ತೃಷ್ಣೆಯಿರುವುದು ಅದು ಅತಿತ್ಯಪಾನುಭವದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೫) ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಆಗಲೂ ಕೂಡ ನಾನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಪರಿಣಾಮವು ಅದು ಅನುಭವನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪರಿಮಾಣವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ವ್ರತವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ಎರಚಿತ ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಣಾಚಾರದ

ಪಂ. ಸದಾಸುಖಜೀಯವರು ಬರೆದ ಢೂಂಡಾರೀ ಭಾಷಾ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣವ್ರತ ಅಧಿಕಾರವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ ಅಧಿಕಾರ

ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳ ನಾಮ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಂ ವಾ ಸಾಮಾಯಿಕಂ ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸೋ ವಾ |

ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷಾ-ವ್ರತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಶಿಷ್ಯಾನಿ ||೯೧||

ಅರ್ಥ :- ೧) ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ, ೨) ಸಾಮಾಯಿಕ, ೩) ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸ, ೪) ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯವೆಂದು ಇವು ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುನಿತನದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಲಾಪರಿಚ್ಛೇದನೇನ ದೇಶಸ್ಯ |

ಪ್ರತ್ಯಹಮಣುವ್ರತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಸಂಹಾರೋ ವಿಶಾಲಸ್ಯ ||೯೨||

ಅರ್ಥ :- ಅಣುವ್ರತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪುರುಷರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿ ದಿವಸವೂ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ವಿಶಾಲ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದರ ಹೆಸರು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮೊದಲು ದಿಗ್ವ್ರತದಲ್ಲಿ ದಶ ದಿಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ, ಬೇಡಿಸುವ, ಕಳಿಸುವ, ಕರೆಯಿಸುವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಯಾವಜ್ಜೀವನದ ಯಾವ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿತ್ತು ಅದು ಅಧಿಕವಿತ್ತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೀಮೆ, ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ವ್ರತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರು ಮೈಲುವರೆಗಿನ ಮುಂದೆ ಹೋಗದಿರುವ ಯಾವಜ್ಜೀವನ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿತ್ತು ಅದಂತೂ ದಿಗ್ವ್ರತವಿದೆ. ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಇಂದು ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೋಗಲಾರೆನು ಅಥವಾ ಈ ನಗರದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನು ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನೆಂದು ನಿಯಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತವಿದೆ.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮರ್ಯಾದೆ ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಗೃಹಹಾರಿಗ್ರಾಮಾಣಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರನದೀದಾವಯೋಜನಾನಾಂ ಚ |

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ಸ್ಮರಂತಿ ಸೀಮ್ನಾಂ ತಪೋವೃದ್ಧಾಃ ||೯೩||

ಅರ್ಥ :- ತಪೋವೃದ್ಧರಾದ ಗಣಧರದೇವರು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತ ಮಾಡುವ ಸೀಮೆ- ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ, ಕೇರಿ, ಗ್ರಾಮ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ನದೀ, ವನ, ಯೋಜನಗಳನ್ನು ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಇವುಗಳ ಹೊರಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸಮಯದವರೆಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನೆಂದು ನಿಯಮ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿತ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಸಂವತ್ಸರ ಮೃತುರಯನಂ ಮಾಸಚತುರ್ಮಾಸ ಪಕ್ಷಮೃಕ್ಷಂ ಚ |

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ಪ್ರಾಹುಃ ಕಾಲಾವಧಿಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ||೯೪||

ಅರ್ಥ :- ಪ್ರವೀಣಿರುವಂಥ ಪುರುಷರು ಒಂದು ವರ್ಷ, ಆರು ತಿಂಗಳು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರ ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರತನ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಸೀಮಾಂತಾನಾಂ ಪರತಃ ಸ್ಥೂಲೇತರ ಪಂಚಪಾಪ ಸಂತ್ಯಾಗಾತ್ |

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕೇನ ಚ ಮಹಾವ್ರತಾನಿ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಂತೇ ||೯೫||

ಅರ್ಥ :- ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ ಅದರ ಹೊರಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾವ್ರತಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗೆ ಸಮಸ್ತ ಬದೂ ಪಾಪಗಳ ಪೂರ್ಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅಣುವ್ರತವೇ ಮಹಾವ್ರತದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಪ್ರೇಷಣಶಬ್ದಾನಯನೇ ರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪುದ್ಗಲಕ್ಷೀಪೋ |

ದೇಶಾವಕಾಶಿಕಸ್ಯ ವ್ಯಪದಿಶ್ಯಂತೇಽತ್ಯಯಾಃ ಪಂಚ ||೯೬||

ಅರ್ಥ :- ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೇವಕನನ್ನು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಮಗನನ್ನು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಿ, ನೀನು ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಯೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅದು ಪ್ರೇಷಣ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂಥವನಿಗೆ ನೀನು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಅದು ಶಬ್ದನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಬಟ್ಟಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಿ ಬೇಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ಆನಯನ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂಥವರಿಗೆ ಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರೂಪು ತೋರಿಸುವುದು ಅದು ರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಳು, ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ತಮ್ಮ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಅದು ಪುದ್ಗಲಕ್ಷೀಪನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶಾವಕಾಶಿಕ ವ್ರತದ ಈ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಆಸಮಯಮುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಂ ಪಂಚಾದ್ಯಾನಾಮಶೇಷ ಭಾವೇನ |

ಸರ್ವತ್ರ ಚ ಸಾಮಯಿಕಾಃ ಸಾಮಯಿಕಂ ನಾಮ ಶಂಸಂತಿ ||೯೭||

ಅರ್ಥ :- ಪರಮ ಸಾಮ್ಯಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದಂಥ ಗಣಧರದೇವರು ಸಾಮಾಯಿಕದ ಪ್ರಕಟ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಒಳಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಮಸ್ತ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯ, ಹಾಗೂ ಕೃತ, ಕಾರಿತ, ಅನುಮೋದನದಿಂದ ಕಾರ್ಯದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಪಂಚ ಪಾಪಗಳ ಪೂರ್ಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸಾಮಾಯಿಕವೆಂದು ಕರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸಾಮಾಯಿಕವಿದೆ.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಮೂರ್ಧರುಹಮುಷ್ಠಿವಾಸೋ ಬಂಧಂ ಪರ್ಯಂಕಬಂಧನಂ ಚಾಪಿ |

ಸ್ಥಾನಮುಪವೇಶನಂ ವಾ ಸಮಯಂ ಜಾನಂತಿ ಸಮಯಜ್ಞಾಃ ||೯೮||

ಅರ್ಥ :- ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಮುಷ್ಠಿ ಬಂಧನ, ವಸ್ತ್ರಬಂಧನ ಮಾಡಿ ಯಾವುದೇ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಥವಾ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕೇವಲ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದೆಂದು ಸಮಯಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಪರಮಾಗಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂಥವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುವಂಥವನು ಕಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಥವಾ ಪರ್ಯಂಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇಕು. ಪರ್ಯಂಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಎಡಗೈಯ ಹಸ್ತದ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಪಸರಿಸಿಡಬೇಕು ತಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲು, ಉಟ್ಟು-ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಸ್ತ್ರವು ಸಡಿಲಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಏಕಾಂತೇ ಸಾಮಯಿಕಂ ನಿರ್ವ್ಯಕ್ಷೇಪೇ ವನೇಷು ವಾಸ್ತುಷು ಚ |

ಚೈತ್ಯಾಲಯೇಷು ವಾಪಿ ಚ ಪರಿಚೇತವ್ಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಧಿಯಾಃ ||೯೯||

ಅರ್ಥ :- ನಿಕ್ಷೇಪ ರಹಿತ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿ, ವನವಿರಲಿ, ಉಪವನವಿರಲಿ, ಮನೆಯಿರಲಿ, ಚೈತ್ಯಾಲಯವಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ, ಬಹಳಷ್ಟು ಅಸಂಯಮೀ, ಜನರ ಬರ ಹೋಗುವಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಜನರಿಂದ ವಾದ-ವಿವಾದ ಮಾಡಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಹಾಗೂ ನಪುಂಸಕರ ಆಗಮನವಿಲ್ಲ-ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲ; ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ವಾದ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ

ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತಿರ್ಯಂಚಗಳ-ಪಕ್ಷಗಳ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಶೀತ, ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣ ಪ್ರಚಂಡ ಪವನ, ಮಳೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲ. ಸೊಳ್ಳೆ, ನೋಣ, ಕಾಡುನೋಣ, ಇರುವೆ, ಕಟ್ಟಿರುವೆ, ಜೇನುನೋಣ, ಕಡಬ, ಕ್ರಿಮಿ, ಕೀಟ, ಸರ್ಪ, ಚೇಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಜೀವಗಳಿಂದ ಬಾಧೆ ಕೊಡಲಾರದಂಥ ವಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಬೇಕಾದರೆ ವನವಿರಲಿ, ಜೀರ್ಣವಾದ ಉಪವನದ ಮನೆಯಿರಲಿ, ರೂಢ್ಯಗೃಹವಿರಲಿ, ಚೈತ್ಯಾಲಯವಿರಲಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಜನರುಗಳು ಪ್ರೋಷ್ಠೋಪವಾಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿ ಅಂತ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕದ ಉಳಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ವ್ಯಾಪಾರವೈಮನಸ್ಯಾದ್ವಿನಿವೃತ್ತ್ಯಾಮಂತರಾತ್ಮವಿನಿವೃತ್ತ್ಯಾ ।

ಸಾಮಯಿಕಂ ಬದ್ಧೀಯಾದುಪವಾಸೇ ಚೈಕ ಭುಕ್ತೇ ವಾ ॥೧೦೦॥

ಸಾಮಯಿಕಂ ಪ್ರತಿದಿವಸಂ ಯಥಾವದಪ್ಯನಲಸೇನ ಚೇತವ್ಯಮ್ ।

ವ್ರತಪಂಚಕಪರಿಪೂರಣ ಕಾರಣಮವಧಾನಯುಕ್ತೇನ ॥೧೦೧॥

ಅರ್ಥ :- ಕಾಯಚೇಷ್ಟೆಯ ರೂಪದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ, ಬಾಹ್ಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಾತ್ಮರೂಪ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ರಹಿತಮಾಡಿ, ಉಪವಾಸದ ದಿವಸ ಅಥವಾ ಏಕಾಂತನದ ದಿವಸ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಲಸ್ಯ ರಹಿತ ಪುರುಷನು ದಿನಾಲು ನಿಯಮದಿಂದ ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಪರಿಚಯ ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾಯಿಕವು ಅಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ಐದು ವ್ರತಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಕಾರಣವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲನಾದ ಶ್ರಾವಕನು ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದ ರೀತಿಯ ತ್ರಯಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರಂತೂ ಪರ್ವದ ನಿಮಿತ್ತ ಪಡೆದು ಯಾವ ದಿವಸ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅದೇ ದಿವಸ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ಏಕಾಂತನದ ದಿವಸ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ದಿನಾಲು ಒಂದು ಬಾರಿ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದಿನಾಲು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ-ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದಿನ ನಿತ್ಯ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಅಪರಾಹ್ನ ಮೂರು ಕಾಲ ಎರಡೆರಡು ಗಳಿಗೆಯ ನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಮ್ಯಭಾವದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಒಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲ ಪರ್ಯಂಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಯೋತ್ಪರ್ಗರೂಪದ ನಿಶ್ಚಲ ಆಸನ ಹಾಕಿ ಅಂಗ-ಉಪಾಂಗಗಳ ಚಪಲತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಷ್ಠ-ಪಾಷಾಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಸಮಾನ ಅಚಲರಾಗಿ, ದಶ ದಿಶೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರದೆ, ತಮ್ಮ ಅಂಗ-ಉಪಾಂಗಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೋಡುತ್ತಿರದೆ, ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರದೆ, ಸಮಸ್ತ ಐದೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆದು, ಸಮಸ್ತ ಚೇತನ-ಅಚೇತನ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಹರ್ಷ-ವಿಷಾದ, ವೈರ-ಸ್ನೇಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಕೋಟಿಯ ಕುರಿತು ಮೈತ್ರಿ ಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಪರಮ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ವೈರತ್ಯಾಗ : ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದೇನೆಂದರೆ ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳ ಕುರಿತು ಕ್ಷಮೆ ಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಜೀವವು ನನ್ನ ವೈರಿಯಲ್ಲ. ನಾನು ಉಪಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಕರ್ಮವೇ ವೈರಿಯಿದೆ. ನಾನು ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವದಿಂದ ಕ್ರೋಧಿ, ಅಭಿಮಾನಿ, ಲೋಭಿಯಾಗಿ ವಿಪರೀತ

ಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಯಾವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅಭಿಮಾನ ಮೊದಲಾದವು ಪ್ರೌಢವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನೇ ವೈರಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದೆನು, ಯಾವನು ನನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅವನನ್ನೇ ವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು; ಯಾವನು ನನ್ನ ಆದರ-ಸತ್ಕಾರ, ಎದ್ದು ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನು ತೋರಿದನು ಅವನನ್ನೇ ವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೆನು; ಯಾವನು ನನ್ನ ದೋಷ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಅವನನ್ನೇ ವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಯಾರು ನನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ ಧನ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವರನ್ನೇ ವೈರಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದೆನು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಕಷಾಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅನ್ಯ ಜೀವರುಗಳ ಕುರಿತು ವೈರ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕ್ಷಮೆಯ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರುಗಳು ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವವನ್ನು ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡುವುದು, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ವೈರ-ವಿರೋಧದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳ ಕುರಿತು ಸಮತೆಯ ಭಾವ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಾಮಾಯಿಕದ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯವರೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ವಚನದಿಂದ, ಕಾಯದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಐದೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭ-ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಭಗವಾನ ಪಂಚ ಪರಮೇಶ್ವಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಯಿಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ, ಪಂಚಗೋಪಾಲ ಮಂತ್ರದ ಅಕ್ಷರಗಳ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂಗಲ ಪದ, ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತಮ ಪದ, ನಾಲ್ಕು ಶರಣ ಪದಗಳ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಾರಹ ಭಾವನೆ, ಸೋಲಹ ಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ವರು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಪರಮಗುರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿಕ್ರಮಣ : ಪ್ರತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಡೀ ದಿವಸ ಮಾಡಲಾದ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳನ್ನು ದಿವಸದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀತರಾಗ ಭಗವಂತರ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯು ಕೂಡ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದು ಹೋಗದಿರಲಿ !

ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಿನದರ್ಶನ-ಪೂಜನ-ಸ್ತವನದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಸಮಯ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಿದೆನು ? ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾಧರ್ಮಿ ಸಂಗತಿ, ತತ್ತ್ವಚರ್ಚೆ, ಪಂಚಪರಮೇಶ್ವಿಗಳ ಜಪ-ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರದಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಳೆದೆನು ? ಬಹಳಷ್ಟು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಸೇವನದಲ್ಲಿ ಊಟ-ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಜೀವಿಕೆಯ ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಸಮಯ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಿದೆನು ? ನನ್ನ ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು, ರಾಗಾದಿ ಭಾವವು ಸಂಸಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಪರಮಾರ್ಥದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಚಿಂತನೆ ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಚಿಂತನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮೂಲ ಧನ ಹಾಕಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವನು ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಲಾಭ-ಹಾನಿಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯ, ವೀತರಾಗ ಧರ್ಮ, ಸತ್ಸಂಗತಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ

ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಮೊದಲಾದ ಮೂಲ ಧನದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಹಾನಿ-ವೃದ್ಧಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇನು ? ಲಾಭ-ಹಾನಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಪರಲೋಕದಿಂದ ತಂದ ಧರ್ಮ-ಧನವನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಘೋರ ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನರಕ-ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ದುಃಖಿಯಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮರೂಪದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಯಸುವವನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಎರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಲೇಬೇಕು.

ಕಷಾಯ ತ್ಯಾಗ : ಕಷಾಯಗಳ ವಶವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ವಶವಾಗಿ ಯಾವ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾವ ತನ್ನ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯದ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಅದರ ಕುರಿತು ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಿಂದೆ, ಗರ್ಹ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ದುಷ್ಟ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಕಾಯದಿಂದ ದುಷ್ಟಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಿದೆನು ವಚನದಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿಂದ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದೆನು, ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ಅಶುಭ ಕರ್ಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆನು, ಧರ್ಮವನ್ನು ದೂಷಿತಗೊಳಿಸಿದೆನು, ಅಪಯಶ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನು.

ಈಗ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತಲಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಮೋಹ ಕರ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ದುಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು, ಪಾಪ ಮಾಡುವಂಥ, ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂಥ ನನ್ನ ನಿಂದ್ಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಇವು ನನ್ನ ಘಾತವನ್ನೇ ಮಾಡುವಂಥವುಗಳಿವೆ; ಈ ಪರಿಣಾಮಗಳು ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ರಹಿತವೆವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಜೀವನವು ಅಲ್ಪವಿದ್ದು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿರುವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಜೀವಗಳ ವೈರ ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ರಾಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಇದು ಕೂಡ ಪ್ರಬಲಮೋಹದ ಮಹಿಮೆಯೇ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಯಾರು ಮೋಹಕರ್ಮದ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅಂಥ ಪಂಚ ಪರಮೇಶ್ವಿಗಳ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮೋಹಕರ್ಮವನ್ನು ಜಯಿಸಿದಂಥ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನನ್ನ ಮೋಹಕರ್ಮದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ರಾಗಭಾವ, ದ್ವೇಷಭಾವ, ಕಾಮಾದೀ ವಿಕಾರೀಭಾವ, ಕ್ರೋಧಭಾವ, ಅಭಿಮಾನಭಾವ, ಮಾಯಾಚಾರಭಾವ, ಲೋಭಭಾವಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. **ಎಂಥ ಎತರಾಗತೆಯನ್ನು ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಅಂಥದೇ ನನಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿ.** ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ನಾನು ಶರೀರದ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪಂಚಪರಮೇಶ್ವಿಗಳ ಧ್ಯಾನ ಸಹಿತ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಹಿಂಸೆಯ ತ್ಯಾಗ : ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವದಿಂದ ನಾನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀಕಾಯಕವನ್ನು ಅಗೆಯುವುದು, ತುಳಿಯುವುದು, ಮೆಟ್ಟುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು; ಮುಳುಗಿ, ಚಿಮುಕಿಸಿ, ಪೋಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಲಕಾಯಕ ಜೀವಗಳ ವಿರಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು; ಹೊತ್ತಿಸುವುದು, ಉರಿಸುವುದು, ಕುಟ್ಟುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಗ್ನಿಕಾಯಕ ಜೀವಗಳ ವಿರಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು; ವ್ಯಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪವನಕಾಯಕ ಜೀವಗಳ ವಿರಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು; ಮತ್ತು ಬೇರು, ಮೂಲ, ಶಾಖೆ, ಫಲ, ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ತೊಗಟೆ, ಕಾಂಡ, ಗುಲ್ಮ, ತೃಣ, ಹುಲ್ಲು, ವೃಕ್ಷ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಕೊಯ್ಯುವುದು, ಕೀಳುವುದು, ಭಾಗ ಮಾಡುವುದು, ತುಳಿಯುವುದು, ಕುದಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ವನಸ್ಪತಿಕಾಯದ ವಿರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶವು ಪಂಚಪರಮೇಶ್ವಿಗಳ ಜಪ ಮಾಡುವುದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಈಗ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವು ಷಟ್ಕಾಯ ಜೀವಗಳ ಘಾತದಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪರಾಙ್ಮುಖವಾಗಲಿ; ನನಗೆ ಸಂಯಮ ಭಾವದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ !

ಪ್ರಮಾದ ತ್ಯಾಗ : ನನ್ನ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ, ಬರುವಲ್ಲಿ, ಹೋಗುವಲ್ಲಿ, ಏಳುವಲ್ಲಿ, ಕೂಡುವಲ್ಲಿ, ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸಂಕೋಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಭೋಜನದಲ್ಲಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಆರಂಭ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಇಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಲೆ, ಒರಳು, ಪೂರಕ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸೇವೆ, ಕೃಷಿ, ವಿದ್ಯೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಕಾರ್ಯ, ಬರೆಯುವುದು ಮೊದಲಾದ ಜೀವನೋಪಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗಾಡೀ-ಕುದುರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನದ ಮೂಲಕ ಯತ್ನಾಚಾರದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಯಾವ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಅದರಿಂದ ದ್ವಿವಿದ್ಯೆಯ, ತ್ರಿವಿದ್ಯೆಯ, ಚತುರ್ವಿದ್ಯೆಯ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳ ವಿರಾಧನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಲಿ, ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡಕು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದವು ಒಳ್ಳೆಯವಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವಂಥವಿವೆ, ನರಕ ಕೊಡುವಂಥವಿವೆ. ಈ ಆರಂಭ ವಿಷಯ-ಕಷ್ಟಾಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಜೀವವು ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಯಂಚಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷೆ, ಹೊಡೆಯುವುದು, ಬಡೆಯುವುದು, ಕೊಲ್ಲುವುದು, ಭಾರಹೊರುವುದು, ಕಟ್ಟುವುದು, ಸೀಳುವುದು, ಸುಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಘೋರ ದುಃಖಸಹಿಸುತ್ತ ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮುಂಬರುವ ಹಿಂಸಾರೂಪ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅಭಾವದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಪಂಚ ಪರಮೇಶ್ವರಿಗಳ-ಋಷಿಗಳ ಮಂತ್ರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಅಸತ್ಯ ತ್ಯಾಗ : ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಭಾವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಸತ್ಯ ವಚನ ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಬೈದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅಶ್ಲೀಲ ವಚನ ಆಡಿದ್ದರೆ, ಮರ್ಮಭೇದಕ ಕರ್ಕಶ ಕಠೋರ ವಚನ ಆಡಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಳವಿನ ಕಲಂಕ ತಗಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕುಶೀಲದ ಕಲಂಕ ತಗಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನೀ, ತಪಸ್ವೀ, ಶೀಲವಂತರಿಗೆ ದೋಷ ತಗಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ನಿಜವಾದ ದೇವ-ಗುರು-ಧರ್ಮಗಳ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮಿಥ್ಯಾ ಧರ್ಮದ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಕಥೆ, ರಾಜಕಥೆ, ಭೋಜನಕಥೆ, ದೇಶಕಥೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಚನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಲ್ಲದರ ಕುರಿತು ಈಗ ನಾನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಯಾವ ಘೋರ ಪಾಪ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ನರಕದ ದುಃಖ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಯಂಚ ಗತಿಯ ಘೋರ ದುಃಖವನ್ನು ಅನಂತಕಾಲ ಭೋಗಿಸುವುದಿದೆ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಬಾರಿ ಮೂಗ, ಕಿವುಡ, ಕುರುಡ, ನೀಚಗತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾದರಿದ್ರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ದುಷ್ಟವಚನಗಳನ್ನಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪಾಪ ಕರ್ಮದ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ದುಷ್ಟ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆಂದೂ ಆಗದಿರಲೆಂದು ಈಗ ನಾನು ಪಂಚ ಋಷಿಗಳ ಮಂತ್ರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಳವು ತ್ಯಾಗ : ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಭಾವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಕೊಡದಿರುವ ಧನ, ಬಿದ್ದುಹೋದ, ಮರೆತು ಹೋದ ಧನವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿರುವೆ, ಕಪಟದಿಂದ ವಂಚಿಸಿದೆ, ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ ಇತರರ ಧನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮಂತ ಸಂಕ್ಷೇಪಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವನ್ನುತ್ತನ್ನ ಮಾಡಿಸಿದೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಘೋರ ಪಾಪ ಮಾಡಿರುವೆ. ಆ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ನರಕ-ತೀರ್ಯಂಚ ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ದರಿದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ದುಃಖವಾಗುವುದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಳವು ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆಯೂ ನನಗೆ ಕೊಡದಿರುವಂಥ ಇತರರ ಧನವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗದಿರಲೆಂದು ನಾನು ಈಗ ಪಂಚಋಷಿಗಳ ಮಂತ್ರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಕುಶೀಲ ತ್ಯಾಗ : ಇತರರ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅವಳ ರೂಪು, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ ಹಾವಭಾವ, ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಗಳನ್ನು ರಾಗದಿಂದ ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಹಾಗೂ ರಾಗಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿ ಮತ್ತು ಸಂಗಮಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಘೋರ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಫಲದಿಂದ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ನರಕ-ತೀರ್ಯಂಚ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ

ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ರೋಗ ಹಾಗೂ ದರಿದ್ರತೆಯ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಾಮರೂಪದ ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮವೇದನೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಹೊರಳಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನ್ಯರ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅನುರಾಗವಾಗದಿರಲೆಂಬುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಈಗ ನಾನು ಪಂಚ ಪರಮ ಗುರುಗಳ ಪಂಚ ಗೋಪಾಲ ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪರಿಗ್ರಹ ತ್ಯಾಗ : ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಾನು ಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ, ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲಗಳನ್ನು ನನ್ನವುಗಳೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನತನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದೆನು ಮೋಹಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ರಾಗಾದಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಭಾವಗಳೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿ ಮಾಡಿದೆನು. ಧನ-ಧಾನ್ಯ, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನನ್ನ ವೃದ್ಧಿಯೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಹಾನಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಹಾನಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದೆನು. ಈಗ ಕೂಡ ಭೂಮಿ, ಮನೆ, ಆಚೀದಿಕೆ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಾವಿರಾರು ವಸ್ತುರೂಪ ಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನನ್ನದು-ನನ್ನದೆನ್ನುತ್ತಿರುವೆನು. ಬುದ್ಧಿಯು ಎಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ, ಪರದ ಜ್ಞಾನ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯದ ಜ್ಞಾನ, ಪರಲೋಕದ ಜ್ಞಾನಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಪ್ರಾಣವು ಕಂಠದವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮಮತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಗ್ರಹವು ಯಾರ ಜತೆಯಲ್ಲೂ ಹೋಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲೂ ಬರಲಾರದು, ಆದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರತಿ ದಿವಸವೂ ಅದರ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಪರಿಗ್ರಹದೊಳಗಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಿರಲೆಂಬ ಚಿಂತನೆಯೇ ನಿರಂತರ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪರಿಗ್ರಹರೂಪದ ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷರೂಪದ ಜಲದಿಂದ ನಂದಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ಚ್ಛೆಯೇ ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳ ಮೂಲವಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಾನು ಇದರದೇ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಯೇ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ ಅನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜನಧರ್ಮಪಡೆದು ಅವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ಅನಂತ ಭವಗಳವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ನರಕ-ತೀರ್ಥಂಚ ಗತಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿರುವೆನು, ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಅತಿಶಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಿದೆ. ಈಗ ಇಂಥ ಘೋರ ಪಾಪ ಕರ್ಮದ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯವು ಭಗವಾನ ಪಂಚ-ಪರಮೇಶ್ವರಿಗಳ-ಆಶ್ರಯವೊಂದೇ ಇದೆ, ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ಎರಕ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವಂಥವರು ಭಗವಾನ ಪಂಚ ಪರಮೇಶ್ವರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮೂರ್ಚ್ಛೆಯ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನುತ್ತನ್ನ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಪರಿಗ್ರಹದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪಂಚಗೋಪಾಲ ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನದೊಡನೆ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ 'ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮುನಿಯ ಸಮಾನನಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಸಾಮಯಿಕೇ ಸಾರಂಭಾಃ ಪರಿಗ್ರಹಾ ನೈವ ಸಂತಿ ಸರ್ವೇಽಪಿ |

ಚೀಲೋಪಸೃಷ್ಟಮುನಿರಿವ ಗೃಹೀ ತದಾ ಯಾತಿ ಯತಿಭಾವಮ್ ||೧೦೨||

ಅರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ರಹಿತನಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ವ್ಯಕ್ತ ಉಪಾರ್ಗಸಹಿತ ಮುನಿಯ ಸಮಾನ ಯತಿತನದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಗೃಹಸ್ಥನಿರುವುದರಿಂದ ಬಟ್ಟೆತೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬಟ್ಟೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮುನಿಯ ತುಲನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಗ್ನತೆಯು ಇರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಇವನು ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಂತರವಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಮುನಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಸಾಮಾನ್ಯಿಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಸರ್ಗ ಅಥವಾ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳುಂಟಾದರೂ ಇವನು ಮುನೀಶ್ವರರ ಸಮಾನವೇ ಧೈರ್ಯ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೇಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಶಿಶೋಷ್ಯದಂಶಮುಶಕ ಪರಿಷ್ಕರಣಮುಪಸರ್ಗಮಪಿ ಚ ಮೌನಧರಾಃ |

ಸಾಮಾನ್ಯಿಕಂ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾ ಅಧಿಕುರ್ವೀರನ್ನಚಲಯೋಗಾಃ ||೧೦೩||

ಅರ್ಥ :- ಸಾಮಾನ್ಯಿಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವಂಥ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮೌನಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ದಂಶಮುಶಕ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಚೇತನ-ಅಚೇತನ ಕೃತವಾದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಹನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಮಾನ್ಯಿಕ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೀತದ, ಉಷ್ಣದ, ಮಳೆಯ, ಗಾಳಿಯ, ನೋಣ-ಸೊಳ್ಳೆಗಳ, ದುಷ್ಟರ ದುರ್ವಚನಗಳ, ರೋಗಗಳ ಖಿಡಿಯ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳುಂಟಾದರೆ, ದುಷ್ಟ ವೈರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲಾಗುವ ಮತ್ತು ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಸರ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿ-ನೀರುಗಳಿಂದ ಜನಿತವಾದ ಉಪಸರ್ಗಗಳು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ತುರಿಬ ಧೈರ್ಯ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಮ್ಯಭಾವದಿಂದ ಚಂಚಲವಾಗಗೊಡದೆ ಮೌನದೊಡನೆ ಸಹನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ಸಾಮಾನ್ಯಿಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಅಶರಣಮಶುಭಮನಿತ್ಯಂ ದುಃಖಮನಾತ್ಮಾನಮಾವಸಾಮಿ ಭವಮ್ |

ಮೋಕ್ಷಸ್ವಪ್ನಪರಿತಾತ್ಯೇತಿ ಧ್ಯಾಯಂತು ಸಾಮಾನ್ಯಿಕೇ ||೧೦೪||

ಅರ್ಥ :- ಸಾಮಾನ್ಯಿಕ ಮಾಡುವಂಥ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಂಸಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಈ ಚತುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣರೂಪದ ಸಂಸಾರವು ಅಶರಣವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಅನಂತ ಕಾಲವು ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷೆ, ರೋಗ, ವಿಯೋಗ, ಹೊಡೆತ, ಇರಿತಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಯಾರೂ ಶರಣಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರವು ಅಶರಣವಿದೆ.

ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದುಃಖ ಕೊಡುವಂಥ ಅಶುಭ ದೇಹರೂಪದ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಹೋಗಿ, ಅಶುಭ ಕಷಾಯಗಳ ರೂಪದ ಅಶುಭ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ನಿರಂತರ ಅಶುಭದ ಬಂಧನವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಶುಭವನ್ನೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರವು ಅಶುಭವಿದೆ.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತ-ಮಾಡುತ್ತ ಸಮಸ್ತ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ, ಉತ್ತಮ ಕುಲ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪೂರ್ಣತೆ, ಸುಂದರ ರೂಪು, ಪ್ರಬಲ ಬುದ್ಧಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆ, ಮನ್ನಣೆ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಸಂಪತ್ತು, ಧನಸಂಪತ್ತು, ಸುಂದರ ಮಿತ್ರರ ಕೂಟ, ಆಜ್ಞಾಪಾಲಕ ಮಹಾಪ್ರವೀಣ ಸುಪುತ್ರ, ಮನೋಹರ ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಶೂರತ್ವ ಪ್ರಬಲತೆ, ಆಜ್ಞೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮನೋವಾಂಛಿತ ಭೋಗ, ನಿರೋಗ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವು ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಸಮಾನ, ಇಂದ್ರ ಧನುಷ್ಯದ ಸಮಾನ, ಇಂದ್ರಜಾಲಿಗನ ನಗರದ ಸಮಾನ ನಿಯಮದಿಂದ ವಿಲಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪುನಃ ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರವು ಅನಿತ್ಯವಿದೆ.

ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಮಬಂಧದೊಡನೆ ದೇಹಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಮೋಸಹೋಗಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಸಹಿತವಿದೆ. ಅನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದುಃಖದ ಅಭಾವವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರವು ದುಃಖವೇ ಇದೆ. ನನ್ನ ಆತ್ಮನು ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣರೂಪನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರವು ಅನಾತ್ಮವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯಾ ! ಈ ಪರಿಭ್ರಮಣರೂಪದ ಸಂಸಾರವು ಅಶುಭವಿದೆ, ಅಶರಣವಿದೆ, ಅನಿತ್ಯವಿದೆ, ದುಃಖರೂಪವಿದೆ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಾನು ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.

ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪ : ಮೋಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು, ಅದು ನನ್ನ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿದೆ ಅದು ಅನಂತಾನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮರಳಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ರಹಿತವಿದೆ. ಶುಭವಿದೆ, ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣರೂಪವಿದೆ, ನಿತ್ಯವಿದೆ. ಅವಿನಾಶಿಯಿದೆ, ಅನಂತಾನಂತಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಂತಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಹಾಗೂ ಅನಾಕುಲತೆಯ ರೂಪದ ಸುಖವಿದೆ, ಅದು ನನ್ನ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ಪರದ ರೂಪವಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಂಸಾರ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಸಾಮ್ಯಭಾವ ಸಹಿತವಿರುವ ಸಾಮಾಯಿಕವು ಎರಡುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದರಿಂದ ಮಹಾನಕರ್ಮದ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಯಿಕದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನು ಕೂಡ ಸಮರ್ಥನಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಯಿಕದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಭಿಷ್ಠರು ಕೂಡ ಗೈವೇಯಕದವರೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಯಿಕದ ಸಮಾನ ಯಾವ ಧರ್ಮ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮಾಯಿಕವನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನ ಹಿತವಿದೆ. ಸಾಮಾಯಿಕ ಪಾಠದ ಜ್ಞಾನ-ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದವರು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಲ ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭ, ಕಷಾಯ, ವಿಷಯಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪಂಚಣಮೋಕಾರ ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈಗ ಸಾಮಾಯಿಕದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ವಾಕ್ಯಾಯಮಾನಸಾನಾಂ ದುಃಪ್ರಣಿಧಾನಾನ್ಯನಾದರಾಸ್ಮರಣೇ ।

ಸಾಮಯಿಕಸ್ಯಾತಿಗಮಾ ವ್ಯಜ್ಯಂತೇ ಪಂಚ ಭಾವೇನ ॥೧೦೫॥

ಅರ್ಥ :- ಸಾಮಾಯಿಕದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ೧) ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು ಅದು ವಚನ ದುಃಪ್ರಣಿಧಾನ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೨) ಶರೀರದ ಸಂಯಮ ರಹಿತ ಚಿಂಚಲತೆಯ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಕಾಯದುಃಪ್ರಣಿಧಾನ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೩) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆರ್ತರಾದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಮನೋದುಃಪ್ರಣಿಧಾನ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೪) ಸಾಮಾಯಿಕವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹರಹಿತ ನಿರಾದರದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಅನಾದರನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ೫) ಸಾಮಾಯಿಕ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವ ವಂದನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪಾಠ ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಕಾಯೋತ್ಪರ್ಗ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು ಅದು ಅಸ್ಮರಣ ನಾಮದ ಅತಿಚಾರವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅತಿಚಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಾಮಾಯಿಕದ ವರ್ಗನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈಗ ಪ್ರೋಷ್ಠೋಪವಾಸ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತದ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಪರ್ವಣ್ಯಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಚ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ಪ್ರೋಷ್ಠೋಪವಾಸಸ್ತು ।

ಚತುರಭ್ಯವಹಾರ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸದೇಚ್ಛಾಭಿಃ ॥೧೦೬॥

ಅರ್ಥ :- ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ದಿವಸ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಚತುರ್ದಶಿ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೇ ಪರ್ವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ವ್ರತ, ಸಂಯಮ ಸಹಿತವೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸಂಯಮೀಧರ್ಮಾತ್ಮರಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರತ ಸಹಿತರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವಂಥ ಗೃಹಸ್ಥನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸವಂತೂ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಾರಂಭ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಕಷಾಯವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ, ವ್ರತ-ಶೀಲ-ಸಂಯಮ ಸಹಿತ ಉಪವಾಸ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸಂಯಮ ಸಹಿತನಿರುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸವೆಂದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಈಗ ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸದ ವಿಶೇಷ, ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಪ್ತಮಿಯ ಹಾಗೂ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಂತೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯ ಮುಗಿಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಅರಂಭ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಸೇವೆ, ಕೊಡ-ಕೊಳ್ಳುವುದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ದೇವ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮಮತೆಯ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಏಕಾಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಏಕಾಂತ ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ, ಚೈತ್ಯಾಲಯ, ಶೂನ್ಯಗೃಹ, ಮಠ ಮೊದಲಾದ, ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಡಿ, ಸಪ್ತಮಿ ಹಾಗೂ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ಉಳಿದ ಅರ್ಧ ದಿನವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲದ ದೇವ ದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕಥೆ, ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಕ್ತಿ, ಸ್ತವನ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯಬೇಕು, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಶುದ್ಧ ಸಮಾಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಪ್ರಮಾದ ದೂರ ಮಾಡಿ ಧಾತ್ರಿ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟಮಿ-ಚತುರ್ದಶಿಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಯಿಕ, ವಂದನೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾತುಕ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಭಾವನೆಗಳ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ, ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದೊಡನೆ ಅಷ್ಟಮಿ-ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣರಾತ್ರಿಯನ್ನು ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಿ, ನವಮಿ ಹಾಗೂ ಪೌರ್ಣಮಿಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕರ್ಮ-ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಂದನೆ-ಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ-ಮಧ್ಯಮ-ಜಘನ್ಯಪಾತ್ರ ದೊಳಗಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಪಾತ್ರದ ಲಾಭವಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಸ್ವಯಂ ಪಾರಣೆ (ಆಹಾರ) ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಹರದ ಸಮಯವನ್ನು ಧರ್ಮಸಹಿತ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟಮಿ-ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸ ಸ್ನಾನ, ವಿಲೇಪನ, ಆಭೂಷಣ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಸರ್ಗ, ಪುಷ್ಯ ಪನ್ನೀರು, ಸುಗಂಧದೇಹೈ ಧೂಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿತರಾಗತೆಯ ರೂಪದ ಆಭರಣದಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿ, ಎರಡೂ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಒಂದು ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ನೀರಸ ಆಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೋಫಢೋಪವಾಸವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪರ್ವದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ, ಅನುಪವಾಸ, ಏಕಭುಕ್ತಿಯೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರದ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಉಪವಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಜಲಮಾತ್ರದ ಗೃಹಣೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅನುಪವಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಹಾಗೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅನ್ನ-ನೀರುಗಳ ಗೃಹಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏಕಭುಕ್ತಿಯೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿದೆಯೆಂದು ಆ ಅಮಿತಗತಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡದೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಕ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿದೆ. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರೋಫಢ ಪ್ರತಿಮೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಹರದ ನಿಯಮ ತಿಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ವ್ರತ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಕ ವ್ರತ, ತಪ, ಸಂಯಮ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಪರ್ವದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಸಹಿತವಿರಬೇಕು.

ಈಗ ಉಪವಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಕಾರ್ಯದ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಪಂಚಾನಾಂ ಪಾಪಾನಾಮಲಂಕ್ರಿಯಾರಂಭಗಂಧಪುಷ್ಪಾಣಾಮ್ |

ಸ್ನಾನಾಂಜನನಸ್ಯಾನಾಮುಪವಾಸೇ ಪರಿಹೃತಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ||೧೦೭||

ಅರ್ಥ :- ಉಪವಾಸದ ದಿವಸ ಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ಐದೂ ಪಾಪಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು ಅಲಂಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದುವಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸುವುದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಗೃಹಕಾರ್ಯದ ಆರಂಭ, ಆಜೀವಿಕೆಯ ಆರಂಭ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಸುಗಂಧ, ಕೇಶರ, ಕರ್ಪೂರ, ಪನ್ನೀರು, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಜನ ಹಾಕುವುದರ, ನಶ್ಯ ಸೇರುವುದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನೃತ್ಯ-ಗೀತ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನೋಡುವುದರ, ಕೇಳುವುದರ, ಬಾರಿಸುವುದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಐದೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಉಪವಾಸದ ಪ್ರಯೋಜನ :- ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮದವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ಗಮನವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಕಾಮಭಾವವನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಪ್ರಮಾದ, ಆಲಸ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಆರಂಭಾದಿಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಪರಿಷ್ಕಾಹ ಸಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ-ದೃಢತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉಪಸ್ಥ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಲಾಭ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಿಷಯಾನುರಾಗವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಶಕ್ತಿವೃದ್ಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತಿನ್ನುಣ್ಣುವುದರ ಅನೇಕ ಸ್ವಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತವೆ. ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿನ ರಸ-ಲಾಲಸೆ ಮೊದಲಾದವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಿದ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಕಾಮವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಪವಾಸದ ಪ್ರಭಾವವು ಅಧಿಕವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ ಉಪವಾಸದ ದಿನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದರ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಧರ್ಮಾಮೃತಂ ಸತ್ಯಷ್ಟಃ ಶ್ರವಣಾಭ್ಯಾಂ ಪಿಬತು ಪಾಯಯೇದ್ಧಾನ್ಯಾನ್ |

ಜ್ಞಾನಧ್ಯಾನಪರೋ ವಾ ಭವತೂಪವಸನ್ನತಂದ್ರಾಯಃ ||೧೦೮||

ಅರ್ಥ :- ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವಂಥ ಗೃಹಸ್ಥನು ಆಲಸ್ಯ ರಹಿತನಾಗುತ್ತ ಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತತ್ತರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಂತ ತೃಷ್ಣಾವಂತನಾಗಿ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮರೂಪದ ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮರೂಪ ಅಮೃತದ ಪಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಉಪವಾಸದ ದಿವಸ ಸ್ವಯಂ ಧರ್ಮ ಕಥೆ ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮರುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮ-ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಉಪವಾಸದ ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಆಲಸ್ಯ, ನಿದ್ರೆ, ಆರಂಭ ಹಾಗೂ ವಿಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಉಪವಾಸದ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯತೀತ ಮಾಡಬಾರದು.

ಈಗ ಉಪವಾಸ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋಷ್ಠೋಪವಾಸದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಚತುರಾಹಾರವಿಸರ್ಜನಮುಪವಾಸಃ ಪ್ರೋಷಧಃ ಸಕೃದ್ಭುಕ್ತಿಃ |

ಸ ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸೋ ಯದುಪೋಷ್ಯಾರಂಭಮಾಚರತಿ ||೧೦೯||

ಅರ್ಥ :- ಅಶನ, ಪಾನ, ಖಾದ್ಯ, ಸ್ವಾದ್ಯ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರ (ಕವಲಾಹಾರ)ವಿದೆ. ಇವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಉಪವಾಸವಿದೆ. ಪಾರಣಾದ ದಿವಸ (ಉಪವಾಸದ ಪೂರ್ವ)ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಾರಣಾದ ದಿವಸ (ಉಪವಾಸದ ನಂತರ)ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರೋಷಧವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಹರದವರೆಗೆ ಭೋಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆರಂಭ ತೊರೆದು ನಂತರ ಭೋಜನ ಮೊದಲಾದ ಆರಂಭದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ಉಪವಾಸದ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಗ್ರಹಣವಿಸರ್ಗಾಸ್ತರಣಾನ್ಯದೃಷ್ಟಮೃಷ್ಟಾನ್ಯನಾದರಾಸ್ಮರಣೇ |

ಯತ್ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸೇ ವ್ಯತಿಲಂಘನಪಂಚಕಂ ತದಿದಮ್ ||೧೧೦||

ಅರ್ಥ :- ಐದು ಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸದ ಅತಿಚಾರಗಳಿವೆ. ೧) ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡದೆ ಹಾಗೂ ಕೋಮಲ ವಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಮಾಡದೆ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಉಪಕರಣ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದು. ೨) ನೋಡದೆ ಶೋಧಿಸದೆ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಉಪಕರಣ ಇಡುವುದು ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಅಂಗ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹರಡುವುದು. ೩) ನೋಡದೆ-ಶೋಧಿಸದೆಯೇ ಮಲಗುವ ಹಾಸಿಗೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹಾಸುವುದು. ೪) ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದರ ತೋರುವುದು, ಉತ್ಸಾಹ ರಹಿತವಿರುವುದು. ೫) ಉಪವಾಸದ ದಿವಸ ಕ್ರಿಯೆ, ಪಾಠ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಪವಾಸದ ಈ ಐದು ಅತಿಚಾರಗಳು ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಿವೆ.

ಈಗ ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯನಾಮದ ಶಿಕ್ಷಾವೃತ್ತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ದಾನಂ ವೈಯಾವೃತ್ಯಂ ಧರ್ಮಾಯ ತಪೋಧನಾಯ ಗುಣನಿಧಯೇ |

ಅನಪೇಕ್ಷಿತೋಪಚಾರೋಪಕ್ರಿಯಮಗೃಹಾಯ ವಿಭವೇನ ||೧೧೧||

ಅರ್ಥ :- ಪರಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ದಾನವನ್ನೇ ವೈಯಾವೃತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ತಪಸ್ಸೇ ಧನವಿದೆ. ಎಂದರೆ ಯಾರು ಇಚ್ಛೆಯ ನಿರೋಧ ಮೊದಲಾದ ತಪಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಅವಿನಾಶಿ ಧನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ತಪೋಧನರಿದ್ದಾರೆ. ತಪವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮ ಕಲಂಕ ಮಲರಹಿತ ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವರೂಪದ ಅವಿನಾಶಿ ಧನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ರಾಗಾದಿ ಕಷಾಯಮಲವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವಂಥ ತಪರೂಪದ ಧನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಮಾಡುವಂಥ ಜಡ, ಅಚೇತನ, ವಿನಾಶಶೀಲವಿರುವ ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಧನದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಿ, ರತ್ನತ್ರಯರೂಪ ಗುಣಗಳ ನಿಧಾನ, ಪರಮ ವೀತರಾಗ ದಿಗಂಬರ ಯತಿಗಳಿಗೆ ದಾತಾರ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರದ ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಆಹಾರ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಅದು ವೀತರಾಗೀ ಮುನಿಗಳ ವೈಯಾವೃತ್ಯವಿದೆ.

ಮುನಿಗಳು ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ದಿಗಂಬರ ಯತಿಗಳು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ ಗುಣಗಳ ನಿಧಾನರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಠ, ಮನೆ, ಉಪವನ,

ಆಶ್ರಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏಕಾಕೀ ಅಥವಾ ಗುರುಜನರ ಚರಣಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಪರ್ವತದ ನಿರ್ಜನ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಘೋರ ಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅವರದು ನಿಯಮರಹಿತ (ನಿಶ್ಚಿತವಿಲ್ಲದ) ನಿತ್ಯವಿಹಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಅಸಂಯಮೀ ಗೃಹಸ್ಥರೊಡನೆ ಅವರ ಮೇಳವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನ ವಿಶುದ್ಧತೆಯ ರೂಪದ ಪರಮ ವೀತರಾಗತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂಥ, ಲೌಕಿಕ ಜನರ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲಾದ ತಮ್ಮ ಪೂಜೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ, ಸ್ತವನಗಳನ್ನು ಬಯಸದಂಥ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವಗತಿಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಪದ, ಅಹಮಿಂದ್ರ ಪದದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ರಾಗರೂಪ ಕೆಂಡಗಳ ಸಮಾನ ತಪ್ಪ ಮಹಾನ ದಾಹವನ್ನುತ್ತನ್ನ ಮಾಂಸವಂಥ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಪರಮ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆಕುಲತೆಯಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಸುಖವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದೇಹ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸಾಧು ಜನರ ವೈಯಾಪ್ಯತ್ವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಅನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಿದೆ.

ದಿಗಂಬರ ಸಾಧುಗಳು ಈ ಶರೀರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಮತ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ರತ್ನತ್ರಯದ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸರಸ - ನಿರಸ, ಮೃದು - ಕಠೋರ ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ರತ್ನತ್ರಯದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಧರ್ಮದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಕೃತಘ್ನ ದೇಹದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದೇನೆಂದರೆ ಈ ಶರೀರವು ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ದೇವ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಯಮಿಯಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಸಂಯಮಿಯಾಗಿರುತ್ತ ಕರ್ಮದ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದ ಶರೀರವನ್ನು ಸಾಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ಕರ್ಮಮಯವಾದ ಕಾರ್ಮಾಣ ಶರೀರವಂತೂ ಸಾಯಲಾರದು. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಸಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ನವೀನ ಶರೀರ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಬೀಜವೆಂದರೆ ಕಾರ್ಮಾಣ ಶರೀರವಿದೆ ಅದನ್ನು ಸಾಯಿಸಿ ಬಿಡುವ ನಷ್ಟ ಮಾಡುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ವಿಷಯಗಳ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ನಲವತ್ತಾರು ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಂತರಾಯಗಳಿಂದರಹಿತ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಲಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಅವರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿರದಂಥ ಶುದ್ಧ ಭೋಜನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ದೊರಕಿದರೆ ಅರ್ಧ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನಂತೂ ಆಹಾರದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ, ಕಾಲು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲು ಭಾಗವನ್ನು ಧ್ಯಾನ-ಅಧ್ಯಯನ-ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬರಿದಾಗಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಹ್ಯಾನಪೂರ್ವಕ ಕರೆದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಚನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಂಕೇತ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಅದುವೇ ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯವಿದೆ.

ದಾನವು ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಫಲದಲ್ಲಿ ಇವರೂ ನಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ರಹಿತ, ಉಪಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಇವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ನಮಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಧ್ಯೆ, ಮಂತ್ರ, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು, ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ದಾತ್ಯವಿನ ರೂಪದಿಂದ ನಗರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ರಾಜ್ಯ ಮನ್ನಣೆ ದೊರಕುವುದು, ನನ್ನ ಮನೆಯು ಧನ-ವೈಭವದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗುವುದು; ಏಕೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಪಂಚಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೂ ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪ ಅಥವಾ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ, ಕೇವಲ ರತ್ನತ್ರಯದ ಧಾರಕರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥ ಅವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಆಹಾರ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಆನಂದದೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಕೃತ್ಯನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಇದುವೇ ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯವಿದೆ.

ಈಗ ಸಂಯಮೀಜನರ ವೈಯಾಪ್ಯತದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದು ಅವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ವ್ಯಾಪ್ತಿವ್ಯಪನೋದಃ ಪದಯೋಃ ಸಂಬಾಹನಂ ಚ ಗುಣರಾಗಾತ್ |

ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯಂ ಯಾವಾನುಪಗ್ರಹೋಽನ್ಯೋಽಪಿ ಸಂಯಮಿನಾಮ್ ||೧೧೧||

ಅರ್ಥ :- ಸಂಯಮಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಆಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದು. ಅವರ ಚರಣ ಮರ್ದನ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅವರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಮಾಡಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಸರಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಅದು ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಾಧುಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವನೋ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತಿರ್ಯಂಚ ಅಥವಾ ಅಚೇತನದ ಮೂಲಕ ಉಪರ್ಗವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸರಿಸಿ ದೂರ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಚೋರ, ಭಿಲ್ಲ, ದುಷ್ಕರ್ಮೋದಲಾದವರಿಂದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಆ ಮುನಿರಾಜರ ಪರಿಣಾಮವು ವ್ಯಥಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ದೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಿಸುವುದು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬಳಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನೊತ್ತುವುದು, ರೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸಂಯಮವು ಮಲಿನವಾಗದಂತೆ ಯತ್ನಾಚಾರದಿಂದ ಆಸನ್ನ, ಶಯ್ಯೆ, ವಾತಿಕೆ-ನಿವಾಸ ಸರಿಪಡಿಸುವುದು, ಯತ್ನಾಚಾರವರ್ಗವೇ ಏಳಿಸುವುದು, ಕೂಡಿಸುವುದು, ಮಲಗಿಸುವುದು, ನೀಹಾರ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳು ಅಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಾತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಎತ್ತಿ ಉಚಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಸೆದು ಬಿಡುವುದು, ಕಷ್ಟ ಮೂಗಿನ ಮಲ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಒರೆಸುವುದು, ಎತ್ತಿ ಅವಿರುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುವುದು, ಆಹಾರ, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಸಂಯಮಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದಂಥವು ಒಂದು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಉಚಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ವೇದನೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದು.

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಒಂದು ವೇಳೆ ವೇದನೆಯಿಂದ ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಡೆಯುವುದು, ಧರ್ಮ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು, ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು, ಗುಣಗಳ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ಸಂಯಮಿಗಳ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಮಾಡಿ ಎಷ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದಿದೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯವಿದೆ.

ಈಗ ವೈಯಾಪ್ಯತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದಾನವು ಮುಖ್ಯವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ನವಪುಣ್ಯೈಃ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ ಸಪ್ತಗುಣಸಮಾಹಿತೇನ ಶುದ್ಧೇನ |

ಅಪಸೂನಾರಂಭಾಣಾ-ಮಾರ್ಯಾಣಾಮಿಷ್ಟತೇ ದಾನಮ್ ||೧೧೨||

ಅರ್ಥ :- ದಾತಾರನು ಸಪ್ತಗುಣ ಸಹಿತ, ನವಧಾ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಏಕಾಂತವಿಲ್ಲದ, ಆರಂಭವಿಲ್ಲದ, ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಧಾರಕ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನವಪುಣ್ಯ ಪರಿಣಾಮಗಳೊಡನೆ ಎಂದರೆ ಆದರಪೂರ್ವಕ ಗೌರವ ಸಹಿತ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ದಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರ ಸಾಧುಗಳು ಉತ್ತಮಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಪಂಚಸೂನಗಳಿಂದ ಎಂದರೆ ಬೀಸುವ, ಕುಟ್ಟುವ, ಒಲೆ ಉರಿಸುವ, ಕಸ ಗುಡಿಸುವ, ನೀರು ತುಂಬುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ರಹಿತರಿರುತ್ತಾರೆ; ಮನೆ, ಮನೆಗೆಲಸ, ಆಚೀವಿಕೆ ಮೊದಲಾದವಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಸ್ತ ಆರಂಭದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದಿಂದ ಸಹಿತರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರನು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಸಹಿತ ವ್ರತ ಧಾರಕನಾದ ಶ್ರಾವಕನಿದ್ದಾನೆ. ಜಘನ್ನ ಪಾತ್ರನು ವ್ರತರಹಿತ, ಆದರೆ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದಾನೆ.

ದಾತಾರನ ಏಳು ಗುಣಗಳು :- ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರಾದಿಕರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವಂಥ ದಾತಾರನಲ್ಲಿ ಈ ಏಳು ಗುಣಗಳು ಇರಬೇಕಾಗುವವು.

೧) ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಇಹಲೋಕ ಸಂಬಂಧದ ವಿಖ್ಯಾತತೆ, ಲೋಕ ಮನ್ನಣೆ, ರಾಜ ಮನ್ನಣೆ, ಧನ-ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಯಶೋವಂತತೆ ಮೊದಲಾದ ಇಹಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿರುವುದು.

೨) ದಾತಾರನಿಗೆ ಕ್ರೋಧವು ಬರಕೂಡದು. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಂತೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಯಾರು-ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಕ್ರೋಧ ಮಾಡದೆ ಮುನಿ-ಶ್ರಾವಕ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದು.

೩) ಕಪಟ ಸಹಿತವಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡಕೂಡದು. ಹೇಳುವುದು ಒಂದು, ತೋರಿಸುವುದು ಒಂದು, ಮಾಡುವುದು ಒಂದು. ಜನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿತನಾಗುವುದು, ಇಂಥ ಕಪಟದಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡುವುದು.

೪) ಅನ್ಯ ದಾತಾರನಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯಾರಹಿತರಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಅವನೇನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ಅವನ ಯಶಸ್ಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ನಾನು ಇಂಥ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಈರ್ಷ್ಯೆಯ ಭಾವದಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

೫) ದಾನವಿತ್ತು ವಿಷಾದಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದಾನ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದೆಂದು ವಿಷಾದಮನಸ್ಕರಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

೬) ಪಾತ್ರರುಗಳ ಜತೆ ಒಂದಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ದಾನವಾದರೆ ತಮಗೆ ಅಪೂರ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋದಂತೆ ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಮುದಿತಭಾವಪೂರ್ವಕ ದಾನಕೊಡುವುದಿದೆ.

೭) ದಾನ ಕೊಡುವುದರ ಮದ ಅಥವಾ ಅಹಂಕಾರ ಮಾಡದಿರುವುದು ಅದು ನಿರಹಂಕಾರ ನಾಮದ ಗುಣವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪಾತ್ರದಾನ ಕೊಡುವಂಥ ದಾತಾರರು ಈ ಏಳು ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಿರಬೇಕಾಗುವುದು.

ನವಧಾಭಕ್ತಿ :- ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವಂಥವರು ಮುನಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರಾವಕರ ಪದವು ಹೇಗೆ ಇದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನವಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದಾನಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು.

೧) ಸಂಗ್ರಹ, ೨) ಉಚ್ಚಾಸನ, ೩) ಪಾದೋದಕ, ೪) ಅರ್ಚನೆ, ೫) ಪ್ರಣಾಮ, ೬) ಮನಶುದ್ಧಿ, ೭) ವಚನಶುದ್ಧಿ, ೮) ಕಾಯಶುದ್ಧಿ, ೯) ಭೋಜನಶುದ್ಧಿಯೆಂದು ಇವು ಒಂಭತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಭಕ್ತಿಯ ಹೆಸರುಗಳು.

೧) ಮುನಿರಾಜರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕ್ಷುಲಕರಿಗೆ "ಓ ಸ್ವಾಮಿ ! ತಿಷ್ಠ, ತಿಷ್ಠ, ತಿಷ್ಠ" ಎಂದರೆ ಓ ಸ್ವಾಮಿ! ದಯಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿರಿ, ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವರುಗಳ ಆತ್ಮಂತ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾವನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳ ಕುರಿತು ಅತಿಶಯ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು ಅವನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅನ್ಯ ಶ್ರಾವಕ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯ ಪಾತ್ರರುಗಳೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಬನ್ನಿರಿ, ಆಗಮಿಸಿರಿ, ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿರಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಆದರದ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅದು ಸಂಗ್ರಹ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವಿದೆ. ೨) ಕರೆದು ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಆಸನ ಕೊಡುವುದು. ೩) ಪ್ರಾಸುಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜಲದಿಂದ ಕಾಲ ತೊಳೆಯುವುದು, ತೊಳೆಸುವುದು. ೪) ಎಂಥ ಸಮಯ ಅಂಥ ಪಾತ್ರವಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ತವನ ಪೂಜ್ಯತೆಯ ವಚನ ಹೇಳುವುದು. ೫) ಮುನಿ-ಶ್ರಾವಕರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ೬) ಮನದ ಶುದ್ಧತೆ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಹೇಳುವುದು. ೭) ವಚನದ ಶುದ್ಧತೆ ಮಾಡುವುದು,

ಹೇಳುವುದು, ಅಯೋಗ್ಯ ವಚನ ಆಡಬಾರದು. ೮) ಕಾಯದ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಹೇಳುವುದು, ಯತ್ನಾಚಾರದೊಡನೆ ನಡೆವುದು, ಏಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ, ೯) ಭೋಜನ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಹೇಳುವುದು, ಪಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯ ಶುದ್ಧ ಭೋಜನ ಕೊಡುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜನಸೂತ್ರದ ಅನುಸಾರ ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದೇಶ ಕಾಲ ನೋಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವಿರಬೇಕಾಗುವುದು. ಪಾತ್ರರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ-ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲದೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ನಿಷ್ಫಲವಿದೆ. ಧರ್ಮವು ಪ್ರಿಯವಿರುವವನಿಗೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಯಮವಿದೆ.

ಮುನಿರಾಜರಂತೂ ನವಧಾಭಕ್ತಿ ನೋಡಿಯೇ ಜಿನಧರ್ಮಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನವಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಹಿತರಲ್ಲಿ ಮುನಿರಾಜರುಗಳು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರ ಗೃಹಸ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಕೂಡ ಆದರವಿಲ್ಲದೆ, ಲೋಭಿಯಾಗಿ, ಧರ್ಮದ ನಿರಾದರ ಮಾಡಿಸಿ, ದಾನ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನೆಂದೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೀನತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೈನತ್ವವಿದೆ.

ದಾತಾರನು ತನಗೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ಮದವು ವೃದ್ಧಿಸದಂಥ ಆಹಾರ, ಔಷಧ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಸತಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಮೋಹ, ಕಾಮ, ಆಲಸ್ಯ, ಚಿಂತೆ, ಅಸಂಯಮ, ಭಯ, ದುಃಖ, ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಗುವಂಥ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಸಂತೋಷಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಪಾತ್ರನ ದುಃಖವು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು, ರೋಗವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಪರಿಣಾಮದ ಸಂಕೀರವು ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು ಅಂಥ ವಸ್ತುವಿನ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ದಾನದಲ್ಲಿ ದಾತೃ, ದೇಯ, ಪಾತ್ರ, ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಫಲವೆಂಬ ಐದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧) ದಾತಾರನ ವಿಶೇಷತೆಯೇನೆಂದರೆ ಅವನು ಏಳು ಗುಣಗಳ ಧಾರಕನಾಗಿರಬೇಕಾಗುವುದು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತರ್ಪರಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಗಳ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿ ಪಾತ್ರರನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಪ್ರಮಾದರಹಿತ, ಜ್ಞಾನ ಸಹಿತ, ಶಾಂತ ಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿ ಪಾತ್ರನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ಭಕ್ತಿ ಗುಣವಿದೆ.

೨) ದಾನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಪಾತ್ರದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಧಿಯ ಲಾಭದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ತುಷ್ಟಿ ಗುಣವಿದೆ.

೩) ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ದಾನ ಕೊಡಲಾಗುವುದು ಅದು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವಿದೆಯೆಂದು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಗಾಢ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ಶ್ರದ್ಧಾ ಗುಣವಿದೆ.

೪) ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವಗಳ ಕುರಿತು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಪದಾರ್ಥದ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ವಿಜ್ಞಾನ ಗುಣವಿದೆ.

೫) ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಧನ, ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ಮಂತ್ರ, ಯಶಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿರುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ಅಲೋಲುಪ ಗುಣವಿದೆ.

೬) ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಧನವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ದಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿರುವವನ ದಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಧನಾಡ್ಯ ಪುರುಷರು ಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣವಿದೆ.

೨) ಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತವಾಗುವಂಥ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಕಾರಣಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತವಾದರೂ ಕೂಡ ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ರೋಷ ಮಾಡದಿರುವುದು ಅದು ದಾತಾರನ ಕ್ಷಮಾ ಗುಣವಿದೆ.

ಮುನಿ, ಶ್ರಾವಕ ಹಾಗೂ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವಂಥ ಉತ್ತಮ ದಾತಾರರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿರಬೇಕಾಗುವುದು. ದಾತಾರನು ವಿನಯವುಳ್ಳವನಿರಬೇಕು. ವಿನಯ ರಹಿತನಿರುವವನು ಕೊಡುವ ದಾನವು ನಿಷ್ಫಲವಿದೆ. ದಾನ ಕೊಡಲು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಏನೂ ಇಲ್ಲದವರು ಕೇವಲ ವಿನಯ ಮಾಡುವುದೇ ಮಹಾದಾನವಿದೆ. ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಿಯವಚನ ಆಡುವುದು, ಸ್ನಾನ ಕೊಡುವುದು, ಗುಣಗಳ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವುದು ಇವು ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ದಾನಗಳಿವೆ.

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವ, ದಾನದ ಅನುಕ್ರಮದ ಜ್ಞಾತಾನಿರುವ, ದಾನದ ಫಲದ ಜ್ಞಾತಾನಿರುವ, ಜಿನಸೂತ್ರದ ಜ್ಞಾತಾನಿರುವ ಭೋಗದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಹಿತನಿರುವ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆಯಿರುವ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷದ ಮಂದತೆಯಿರುವ ಸಾರ-ಅಸಾರಗಳ ಜ್ಞಾತಾನಿರುವ, ಸಮದರ್ಶಿಯಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಿರುವ, ಪರೀಷಹಗಳು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೆದರದಿರುವ, ನೋಡದಿರುವ ಭಾವದಿಂದ ರಹಿತನಿರುವ, ಸಮತ-ಪರಮತದ ಜ್ಞಾತಾನಿರುವ, ಪ್ರಿಯವಚನ ಸಹಿತನಿರುವ, ವ್ರತಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತ ಚಿತ್ತನಿರುವ, ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥ ಇವೆರಡನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥವನಿರುವ, ಸಮ್ಯಕ್ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಸಹಿತನಿರುವ, ಅಹಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಮದ ರಹಿತನಿರುವ, ವೈಯಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲನಿರುವಂಥ ಉತ್ತಮ ದಾತಾರನು ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದಾನೆ.

ಧನದ ಅಸಾರತೆ :- ಯಾವ ಧನವು ವ್ರತಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗುವುದು, ಸಾಧಾರ್ಮೀ ಜನರ ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಕರ ವಿಪತ್ತು ದುಃಖ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂಥ ಧನವು ಅದು ನನ್ನ ಧನವಿದೆ. ಸಂಸಾರದ ಅನ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ವಿಷಯ ಕಷಾಯ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗುವ ಧನವು ಅದು ಕೇವಲ ಬಂಧ ಮಾಡುವಂಥ, ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆಯೆಂದು ನಿರಂತರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕುಟುಂಬದ ಜನರು ಧನದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರೆಂತೂ ಪಾಲುಗಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಧನ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದಾರೆ, ಬಲವಂತದಿಂದ ಧನ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಕಷಾಯಗಳನ್ನಂಟು ಮಾಡಿ ವ್ರತ-ಸಂಯಮಗಳ ಘಾತ ಮಾಡುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತಗೊಳಿಸುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೂ ಇವರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಅಂಧಕಾರವು ಆವರಿಸಿದೆ, ಅವರ ಕಾರಣದಿಂದ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯ, ಯಶ-ಅಪಯಶಗಳಾವವೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರಾದಿಕರ ವಿಷಯಸಾಧಿಸಲು ಅನ್ಯ ನಿರ್ಬಲ ಹಾಗೂ ಅನನುಭವಿ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವಿಗಳ ಧನ ವಂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವು ಕೊಡಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಧನ, ವಸ್ತು, ಆಭರಣ, ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವು ನಿರಂತರ ಕಳವು, ವಂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಭಗವಂತರ ವಿತರಾಗ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಈಗ ಕುಟುಂಬದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯ-ಅನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಲಾರೆನು. ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಯಾವ ಧನದ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅದರೊಳಗಿಂದ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಸಲುವಾಗಿ ದಾನದ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಜೀವನದ ಉಳಿದ ದಿವಸಗಳನ್ನು ವ್ಯತೀತ ಮಾಡುವೆನು.

ದಾನದ ಪ್ರೇರಣೆ :- ಈ ಧನ, ಯೌವನ, ಜೀವನಗಳು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಿದ್ದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವವು. ಮರಣವು ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬರುವುದು, ಧನ ಸಂಪತ್ತು, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ದಾನ, ತಪ, ಶೀಲ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವೊಂದೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಂತೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದೆನು ಹಾಗೆ ಫಲಿಸಿದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ದೀನ-ದುಃಖೀ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದನೆಂದರೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಸಮ್ಯುಕ್ತಾನುಷ್ಠಾನ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ದಾನಪೂರ್ವಕ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನ ಭೋಜನ ಮಾಡುವಿಕೆಯೇ ಸಾರ್ಥಕವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನಂತೂ ಪಶುಗಳು ಕೂಡ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರದಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಅವರ ಗೃಹಸಾವಸ್ಥೆಯೇ ಸಫಲವಿದೆ. ದಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ವಾಸಯೋಗ್ಯ ಗುಹೆಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗೂಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳೂ ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ; ಆದರೆ ನೀರಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಉಪ್ಪು ಇವೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ರತ್ನ ಮತ್ತು ನೀರು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಿವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಪ್ಪುಣ ಶ್ರೀಮಂತನ ಧನವು ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರರಹಿತವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವೇ ಇದೆ.

ಯಾವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸಾಧರ್ಮಿಗಳ ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿ ದೀನ-ಅನಾಥರ ಉಪಚಾರದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಆ ಧನವು ಅವನದಿಲ್ಲ. ಆ ಧನವಂತೂ ಬೇರೆ ಯಾವನೋ ಪುಣ್ಯವಂತನದಿದೆ. ಇವನಂತೂ ಆ ಧನದ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತನ ವತಿಯಿಂದ ಕಾವಲುಗಾರನಿದ್ದಾನೆ, ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧನದ ನಿಜವಾದ ಯಜಮಾನನಂತೂ ಬೇರೆ ಯಾವನೋ ಪುಣ್ಯವಂತನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ದಾನ-ಭೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವನು. ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿದ್ದರೂ ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಂಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ರತ್ನವು ನಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಯಾವನು ಧನಗಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ದಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಮೂಢನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನು ಧನವನ್ನು ದಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಆ ಧನದ ಒಡೆಯನಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರ ಪರಿಣಾಮವು ದಾನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರಂತರತೊಡಗಿರುತ್ತದೆ ಅವರಿಂದ ದಾನವಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಂದ ನಿರಂತರ ದಾನವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಧನವು ಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಪವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಧಿಕವಿರಲಿ, ಪಾತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು ಯಾವನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ದಾತಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಭಕ್ತಿರಹಿತನಿಗೆ ದಾತೃತ್ವವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿರೋಷ ದಾನ : ಯಾವನು ಅವಸರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅವನ ದಾನವು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜದಂತೆ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಯಾರು ಅಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಅವರ ದಾನವು ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜದಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಹಾವಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿದ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದ ಸಮಾನ ದಾತಾರನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಘೋರ ದುಃಖ, ಮರಣ, ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನುತ್ತನ್ನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಷದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಷ್ಟು ಧನದಲ್ಲಿ ದಾನದ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸುವ ಭಾವ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅಧಿಕ ಧನವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದಾನ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಧನದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡಬಾರದು. ತಮ್ಮ ಲಾಭಾಂತರಾಯ ಕರ್ಮದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಧನದ ಲಾಭವಾಗಿರುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧಿಕ ಧನದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ಅದುವೇ ಮಹಾನ ದಾನವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತಮಗೆ ನ್ಯಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಂಥ ಧನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ನನ್ನ ಧನದೊಳಗಿಂದ ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಪಯೋಗವಾದರೆ ನನ್ನ ಧನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿದೆಯೆಂಬ ಪರಿಣಾಮವು ನಿರಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೊಡ-ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದುವೇ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಲಾಭವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳ ದಾತಾರನಿರಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಾವುದಾದರೂ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಹರ್ಷಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ದಾನವಂತೂ ಕೊಡುವುದು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕ್ರೋಧ ಮಾಡಿ, ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ, ತಿರಸ್ಕಾರದ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಡಿ, ರೋಷಮಾಡಿ, ದೋಷ ತಗಲಿಸಿ, ಸ್ವಯಂ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ದಾತಾರನದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಲಹ ಮತ್ತು ಅಪಯಶವಾಗುತ್ತದೆ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಫಲದಿಂದ ದರಿದ್ರತೆ, ಅವಮಾನ ಮೊದಲಾದವು ಅನೇಕ ಭವಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ದಾನ ಕೊಡಲು ಅಯೋಗ್ಯ :- ಈಗ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಅನಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದಾನವು ಅದು ಕುದಾನವೇ ಇದೆ. ಕುದಾನವನ್ನು ಎಂದೂ ಕೊಡಕೂಡದು. ಭೂಮಿದಾನವು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಗಿಲು, ಪಿಕ್ವಾಸು, ಸಲಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆಯಲಾಗುವುದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅಧಿಕ ಆರಂಭ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಇಲಿ, ಜಿಂಕೆ, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜೀವಗಳನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ಹಾನಿ ಮಾಡುವಂಥವುಗಳವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಿಯ ಮಮತೆಯಿಂದ ಅಗ್ಲ-ತಮ್ಮಂದಿರು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತೀವ್ರ ರಾಗದ ಕಾರಣವಿರುವಂಥ ಭೂಮಿಯ ದಾನದಿಂದ ಮಹಾ ಘೋರ ಪಾಪದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾ ಹಿಂಸೆಯ ಕಾರಣವಿರುವಂಥ ಎಂದರೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಲೋಪದ ದಾನವು ಅದು ಮಹಾ ಕುದಾನವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ಗದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವನು ಸ್ವಯಂ ನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಭಯಭೀತನಿರುತ್ತಾನೆ, ಸಂಯಮದ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದು. ಆ ಧನದಿಂದ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮದ, ಭಯ, ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪ್ರಚುರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೀತರಾಗ ಧರ್ಮದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಸ್ವರ್ಗದಾನ ಮಾಡುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ಕೋಟ್ಯಂತರ ತ್ರಸ ಜೀವಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾದಂಥ ತಿಲದಾನವು ಕೂಡ ತ್ಯಾಗಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲು, ಒಲೆ, ಒನಿಕೆ, ಪೊರಕೆ, ಈಳಿಗೆ, ತುರಿಮಣೆ, ಗುದ್ದಲಿ, ಸಲಿಕೆ, ಧಾನ್ಯ, ಎಳ್ಳು, ಬೆಲ್ಲ, ರಸ, ದೀವಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪಾಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಹಾ ಆರಂಭ ಮೋಹವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸುವಂಥ ಮನೆಯ ದಾನವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಧರ್ಮಿಗಳು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವು ಕುದಾನಗಳವೆ.

ಗೋವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ, ಎಳೆ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುವಲ್ಲಿ, ಅದರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಕಗಳು, ಹೇನು, ನೊರಜು ಮೊದಲಾದವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಲ್ಲಿ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀವಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ, ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಕೊಂಬು, ಗೊರಸು, ಬಾಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳ ಘಾತ ಮಾಡುವಂಥ ಹಸುವಿನ ದಾನವು ಅದು ಕುದಾನವಿದೆ.

ಕುದಾನ ತ್ಯಾಗ :- ಸಂಸಾರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥ ಮಹಾಬಂಧನ ಮಾಡುವಂಥ ಯಾವ ಕನ್ಯಾದಾನವಿದೆ ಅದು ಕುದಾನವಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಗೃಹಸಾಧುವೆಂದೂ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ?

ಉತ್ತರ :- ಅದಂತೂ ಸರಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹ ಯೋಗ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಜನಧರ್ಮದ ವರನಿಗೆ ಅವನ ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರತೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನಂತೂ ಧರ್ಮವೆಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಜನ ಧರ್ಮಿಯಂತೂ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಪಾಪವೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಅನೇಕ ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪ ಬಂಧದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ಯಾದಾನವು ಕೂಡ ಪಾಪಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ, ಆದರೆ ಇದಂತೂ ವಿಷಯಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯಿದೆ ಅದು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪೂರೈಸುವುದು.

ಅನ್ಯ ಮತದವರಂತೂ ಕನ್ಯಾದಾನ ಕೊಡುವುದರ ಫಲವು ಮಹಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವುದರ ಸಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೋಟ್ಯಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ, ಕೋಟ್ಯಂತರ ಗೋವು ದಾನ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇತರರ ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲೂ ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಂತೂ ಅದನ್ನು ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕುದಾನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವಂಥ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ, ಲೋಭ, ವಿಷಯಲಂಪಟ ಜನರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಅನ್ಯ ಕುದಾನಗಳೆಲ್ಲವು ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಿವೆ. ಚಿನ್ನದ ಹಸು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಸು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂಥವರು ಕೂಡ ತುಪ್ಪದ ಹಸುವನ್ನು, ತಿಲದ ಹಸುವನ್ನು, ಸಕ್ಕರೆ ಹಸುವನ್ನು, ಬರ್ಫಿಯ ಹಸುವನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನದ ಹಸುವನ್ನು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಸುವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕರಗಿಸುತ್ತಾರೆ (ಇದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾವಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ). ಹಸುವಿನ ಬಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಅರವತ್ತೆಂಟು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದಾಸ-ದಾಸಿಯರ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ರಥದ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ-ಗೃಹಣ-ವೃತಿಪಾತ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ.

ಸ್ತವರನ್ನು ತೃಪ್ತ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಣ್ಣುವುದರಿಂದ ಭೋಜನವು ಸ್ತವರವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಲುಪುವುದೆಂಬುದರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು ! ಪುತ್ರನು ದಾನ ಕೊಡುವುದು, ತಂದೆಯು ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು ? ಎರಡು ದಿವಸ ಮೊದಲು ಸತ್ತು ಹೋದ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಸ್ತವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ? ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪೀಡಿಯ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಹತ್ತು ಪೀಳಿಗೆ, ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ಪೀಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಒಂದು ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಯ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಇರಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂತಾನದವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಾಪ ಮಾಡಲಿ, ಆದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬನು ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಆಫವಾ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪಾಪದ ಭಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ!

ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾಂಸದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆ, ದುರ್ಗಿ, ಭವಾನಿಯವರಿಗೆ ಬೇವುಗಳ, ರಾಕ್ಷಸರ, ತಿರ್ಯಂಚಗಳ ರಕ್ತಕುಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೇಕೆ, ಕೋಣಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಿ ಮನುಷ್ಯರು ದುಷ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡಿ ಸ್ವಯಂ ನರಕದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಕೂಡ ನರಕಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. **ರಸನೇಂದ್ರಿಯದ ಲೋಲುಪಿಗಳು ಯಾವ ಘೋರ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ?** ಆ ಪಾಪಿಗಳು ಮನುಷ್ಯತನದಲ್ಲಿ ನರಿ, ನಾಯಿ, ಕಾಗೆ, ಹಂದಿಗಳಂತೆ ಮಾಂಸ

ಭಕ್ತಗುರೂಪದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಇಂಥ ಘೋರ ಪಾಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅವರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೈಚ್ಚರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂತರವಿಲ್ಲ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಮೈಚ್ಚರದಿದೆ. ಹೀಗೆ ವೇದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಯಾರು ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರ, ನಭಚರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದೇವತೆಗಳು ರುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಲೀನವಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸೇವಕರ ಪಾಪದ ಕಥೆಯನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಅಂಥ ಕುಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಮಹಾದುಃಖ ಕೊಡುವಂಥ ಕುದಾನವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕುದಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಕುದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕುದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನರಕ-ತೀರ್ಯಂಚಗಳಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟೋ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವಿಕಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಆನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪರಿವರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕುದಾನ ಮಾಡಬಾರದು, ಕುಪಾತ್ರ ದಾನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಸುಪಾತ್ರ ದಾನದ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಗೃಹಕರ್ಮಣಾಪಿ ನಿಚಿತಂ ಕರ್ಮವಿಮಾಷ್ಟಿ ಖಲು ಗೃಹವಿಮುಕ್ತಾನಾಮ್ |
ಅತಿಥಿನಾಂ ಪ್ರತಿಪೂಜಾ ರುಧಿರಮಲಂ ಧಾವತೇ ವಾರಿ ||೧೧೪||

ಅರ್ಥ :- ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ತಗಲಿದ ರುಧಿರರೂಪದ ಮಲವನ್ನು ನೀರು ತೊಳೆದು ಬಿಡುವಂತೆ ಗೃಹರಹಿತ ಅತಿಥಿಯಾದ ಮುನಿಗಳ ಪ್ರತಿಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ದಾನ ಸನ್ಮಾನ ರೂಪದ ಯಾವ ಉಪಾಸನೆಯಿದೆ ಅದು ಗೃಹಸ್ಥರು ಪಟ್ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಾರ್ಜಿಸಿದ್ದ ಆ ಪಾಪ ಕರ್ಮರೂಪದ ಮಲವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅದರಂತೆ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಆರಂಭ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ನಿರಂತರ ಪಾಪದ ಉಪಾರ್ಜನೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದು ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವ ದಾನವೇ ಸಮರ್ಥವಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ರುಧಿರವು ತಗಲಿದ್ದರೆ ಅದು ರುಧಿರದಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಗೃಹಸ್ಥರ ಆರಂಭದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾಪಮಲವು ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವ ದಾನದಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಈಗ ದಾನದ ವಿಶೇಷ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಉಚ್ಚೈರ್ಗೋತ್ರಂ ಪ್ರಣತೇರ್ಭೋಗೋ ದಾನಾದುಪಾಸನಾತ್ಪೂಜಾ |
ಭಕ್ತೇಃ ಸುಂದರರೂಪಂ ಸ್ವಪನಾತ್ಕೀರ್ತಿ ಸ್ತಪೋನಿಧಿಷು ||೧೧೫||

ಅರ್ಥ :- ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಾನ, ಸಾಮ್ಯಭಾವದ ಧಾರಕ, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪರೀಷಹಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವಂಥ ತಮ್ಮ ದೇಹದಿಂದ ನಿರ್ಮಮತ್ವ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿರಕ್ತ, ಅಭಿಮಾನ, ಕಷಾಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಆತ್ಮವಿರುದ್ಧತೆಯ ಇಚ್ಛುಕಿರುವಂಥ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರದ ಮುನಿರಾಜರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಣತಿ ಎಂದರೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ತೀರ್ಥಂಕರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮರೂಪದ ಉಚ್ಚೈರ್ಗೋತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಸಿದ್ಧರ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಉಚ್ಚತೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಭೋಗ ಭೂಮಿಯ ಭೋಗ, ದೇವಲೋಕದ ಭೋಗ, ಮತ್ತೆ ಮೊರೆ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗ, ಪುನಃ ಅಹಮಿಂದ್ರಲೋಕದ ಭೋಗ ಪಡೆದು, ತೀರ್ಥಂಕರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ, ನಿರ್ವಾಣದ ಅನಂತ ಸುಖದ ಭೋಗವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರಿರುವಂಥ ಸಾಧುಗಳ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕೇವಲಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರಾದ ಸಾಧುಗಳ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸುಂದರ ರೂಪವು ಎಂದರೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರಾದ ಸಾಧುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಹೋಗುವಂಥ ಕೀರ್ತಿ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಸ್ತುತಿ, ಕೀರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ದಾನದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ತಮಿವ ವಟಬೀಜಂ ಪಾತ್ರಗತಂ ದಾನಮಲ್ಪಮಪಿ ಕಾಲೇ ।

ತಿಚ್ಚಾಯಾವಿಭವಂ ಬಹುಫಲಮಿಷ್ಟಂ ಶರೀರಭೃತಾಮ್ ॥೧೧೬॥

ಅರ್ಥ :- ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ದಾನವು ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ವಟದ ಬೀಜದಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಛಾಯೆ ಎಂದರೆ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಭವ ಎಂದರೆ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಸಂಪತ್ತುರೂಪದ ಅಧಿಕ ಐಚ್ಛಿಕ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಾತ್ರದಾನದ ಫಲವು ಅಚಿಂತ್ಯವಿದೆ. ಪಾತ್ರದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಗೃಹಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಮೃದ್ಧವಿರುವ ರಹಿತನಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ಕೂಡ ಪಾತ್ರದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಲ್ಲದ ಆಯು, ಮೂರು ಹರದಾರಿ ಎತ್ತರ ಶರೀರ, ಅದ್ಭುತಸುಂದರ ರೂಪು, ಸಮಚತುರಸ್ತ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಯುಕ್ತ ಮನುಷ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಯುಗಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರು ದಿವಸ ಕಳೆದ ನಂತರ ಯಾವಾಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆಹಾರದ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಒಂದು ಬೋಲೆ ಹಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಆಹಾರ ಮಾಡಿ ಕ್ಷುಧೆಯ ವೇದನೆಯಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಐಚ್ಛಿಕ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶೀತ-ಉಷ್ಣಗಳ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ಮಳೆಯ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅಂಧಕಾರ ರಹಿತ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ಸಮಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶೀತಲ, ಮಂದ, ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ವಾಯುವು ನಿರಂತರ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು, ಕಲ್ಲು, ಮುಳ್ಳು, ಹುಲ್ಲು ಕೆಸರು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಿಕ ಮಣಿಯ ಸಮಾನವಾದ ಭೂಮಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ರೋಗವಿಲ್ಲ, ಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲ, ದೋಷವಿಲ್ಲ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನಿಲ್ಲ, ಸೇವಕನಿಲ್ಲ, ಸ್ವ-ಪರ ಚಿತ್ರದ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಷಟ್ಕರ್ಮರೂಪದ ಅಜೀವಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ : ೧) ತೂರ್ಯಾಂಗ, ೨) ಪಾತ್ರಾಂಗ, ೩) ಭೂಷಣಾಂಗ, ೪) ಪಾನಾಂಗ, ೫) ಆಹಾರಾಂಗ, ೬) ಪುಷ್ಪಾಂಗ, ೭) ಜ್ಯೋತಿರಾಂಗ, ೮) ಗೃಹಾಂಗ, ೯) ವಸ್ತ್ರಾಂಗ, ೧೦) ದೀಪಾಂಗವೆಂದು ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿವೆ.

ತೂರ್ಯಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೆಂತೂ ಮುರಲಿ, ಮೃದಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಪಡಿಸುವಂಥ ವಾದ್ಯ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂಥ ರನ್ನ-ಚಿನ್ನಮಯವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕಲಶ, ಕನ್ನಡಿ, ಗಿಂಡಿ, ಆಸನ, ಮಂಚ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಭೂಷಣಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಅಭೂಷಣ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿರುವ ಕೊರಳ ಹಾರ, ಮಕುಟ, ಕುಂಡಲ, ಉಂಗುರ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವಂಥ ಅಥವಾ ಮನೆ, ದ್ವಾರ, ಶಯ್ಯೆ, ಆಸನ ಹಾಗೂ ನೆಲವನ್ನಲಂಕರಿಸುವಂಥ ಅನೇಕ ಅಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪಾನಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಿರುವ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಶೀತಲ, ಸುಗಂಧಿತ ಜಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆಯ ಕಷ್ಟವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ರೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಔಷಧವನ್ನು ಯಾರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು ? ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ದಿನಾಲು ಹಸಿವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರು ದಿವಸ ಕಳೆದ ನಂತರ ಬೋರೆಯ ಹಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪುಷ್ಪಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲ ಸುಗಂಧಿತವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆ, ಅಭೂಷಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಜ್ಯೋತಿರಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರುಗಳೇ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಅದಷ್ಟೋ ಗುಣಿತ ಅಧಿಕ ಪ್ರಕಾಶವು ಅವುಗಳದಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ-ಹಗಲುಗಳು ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೃಹಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳವರೆಗೆ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವಸ್ತ್ರಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಇಚ್ಛಾಸುಸಾರ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತ್ರ, ಶಯ್ಯೆ, ಆಸನ, ಹಾಸುವ-ಹೊದೆಯುವ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ದೀಪಾಂಗ ಜಾತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಅಂಧಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದೀಪ ಮಾಲಿಕೆಯ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ.

ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಯುಗಲದ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸೀನು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆಕಳಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯುಗಲ ಸಂತಾನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ತಂದೆಯರು ಸಂತಾನವನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಮರಣವಾದ ನಂತರ ಶರೀರವು ಶರದ ಋತುವಿನ ಮೋಡಗಳ ಹಾಗೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ನವೀನ ಯುಗಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ನಂತರ ಮೊದಲು ಏಳು ದಿನವಂತೂ ತಮ್ಮ ಬೆರಳು ಚೀಪುತ್ತವೆ. ಅದರ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಂಗಾತು-ಬೋರಲು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರನೇ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಸ್ಥಿರ ಗಮನ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರ ಗಮನ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಐದನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ತರುಣರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆರನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ತಿಳಿಯತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಏಳನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಚತುರತೆ ಹಾಗೂ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಅನೇಕ ಪೃಥಕ್-ವಿಕ್ರಿಯೆ ಅಪೃಥಕ್-ವಿಕ್ರಿಯೆ ಸಹಿತ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಮನೆ, ಮಹಡಿ, ವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಹೊಸ-ಹೊಸ ವಿಷಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ವಿವಿಧ ಸುಖರೂಪದ ಕ್ರೀಡೆ ಹಾವ-ಭಾವ ಮೊದಲಾದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮೂರು ಪಲ್ಯ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೀನು-ಆಕಳಿಕೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮ್ಯಗ್ ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಸೌಧಾರ್ಮ-ಈಶಾನ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಮರಣಹೊಂದಿ ಭವನವಾಸೀ, ವ್ಯಂತರ, ಜ್ಯೋತಿಷೀ ದೇವಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಂದಕಷಾಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅನ್ಯ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮ್ಯಗ್ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದರೆ, ಶ್ರಾವಕ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಸ್ವರ್ಗದವರೆಗೆ ಮಹಾನ ಋದ್ಧಿಧಾರೀ ದೇವಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪಾತ್ರದ ಭೇದ :- ಆಗಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಜಘನ್ಯವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾವ್ರತಗಳ ಧಾರಕ, ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲಗುಣ ಹಾಗೂ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಉತ್ತರ ಗುಣಗಳ ಧಾರಕ, ದೇಹದಿಂದ ನಿರ್ಮಮತ್ತರಾದ ವೀತರಾಗೀ ಸಾಧುಗಳು ಉತ್ತಮಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿ ವ್ರತಸಹಿತ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಧಾರಕ ಶ್ರಾವಕರು ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥಿ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯವರೆಗೆ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವಂಥ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ಸಮಸ್ತ ಪರಿಗ್ರಹರಹಿತ. ಇತರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಯಾಚನೆ ಮಾಡದೆ ಮೌನಪೂರ್ವಕ ಭಿಕ್ಷಾ ಭೋಜನ ಮಾಡುವಂಥ, ಆರ್ಯಿಕೆಯರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದೊಡನೆ ಮಹಾತಪಶ್ಚರಣ ಮಾಡುವಂಥ ಆರ್ಯಿಕೆಯರು ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಅಣುವ್ರತ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಸಹಿತ ಶ್ರಾವಿಕೆಯೂ ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರಳಿದ್ದಾಳೆ. ವ್ರತರಹಿತ ಜಿನೇಂದ್ರ ವಚನಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಸಹಿತ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜಘನ್ಯಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನ ಕೊಡುವುದು, ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು, ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವುದು ಆದರ ಮಾಡುವುದು, ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಸ್ತುತಿ, ಪೂಜೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳನ್ನಾಡುವುದು, ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉಚ್ಚರೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದೆಲ್ಲವು ದಾನವಿದೆ.

ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಆಹಾರೌಷಧಯೋರಪ್ಯುಪಕರಣಾವಾಸಯೋಶ್ಚ ದಾನೇನ |

ವೈಯಾವೃತ್ಯಂ ಬ್ರುವತೇ ಚತುರಾತ್ಯತ್ವೇನ ಚತುರಸ್ರಾಃ ||೧೧೧೭||

ಅರ್ಥ :- ಚತುರಸ್ರ ಎಂದರೆ ಪ್ರವೀಣರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಹಾರದಾನ, ಔಷಧದಾನ, ಉಪಕರಣದಾನ ಮತ್ತು ಆವಾಸದಾನವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ವೈಯಾವೃತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದೆ. ಅಭಯದಾನದ ಮುಖ್ಯತೆಯಂತೂ ಷಟ್ಕಾಯ ಜೀವಗಳ ವಿರಾಧನೆಯನ್ನು ಕೃತಕಾರಿತ-ಅನುಮೋದನದಿಂದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿರಾಜರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಕೂಡ ತ್ರಸ ಜೀವಗಳ ಸಂಕಲ್ಪಿ ಹಿಂಸೆಯ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಅಭಯದಾನವೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅಭಯದಾನದ ಮುಖ್ಯತೆಯಂತೂ ಆರಂಭದ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಜ್ಞುಖಿತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗೃಹಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ, ನ್ಯಾಯರೂಪ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಪರಿಣಾಮವು ವಿರಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನ ಮಾಡಿ ಪಾಪಗಳ ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಂಪತ್ತಿಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ :- ಸಂಪತ್ತು, ಆಯು, ಕಾಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅಸ್ಥಿರವಿವೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಂತೂ ದಾನದಿಂದಲೇ ಪೂಜ್ಯವಿದೆ. ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದ ದಾನಗಳಲ್ಲದೆ ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಂತೂ ಆರಂಭದ ಭಾರದಿಂದಪಾಷಾಣದ ನೌಕೆಯ ಸಮಾನ ಕೇವಲ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುವಂಥದಿದೆ.

ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಈ ಧನವಿದೆ, ತಂದೆ ಮೊದಲಾದವರು ಇಟ್ಟಿರುವುದು, ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ದೇಶ, ನಗರ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ, ಸ್ತ್ರೀ, ಸೇವಕರ ಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲವು ಯಾವುದೇ ಖೇದವಿಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ, ಇವೆಲ್ಲವು ಪೂರ್ವಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ದುಃಖೀ ಜೀವಗಳ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರ ಫಲವಿದೆ. ಪರಧನವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಪರಮ ಸಂತೋಷ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತವಾಗಿ ನಿರೀಚ್ಛೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿರುವುದರ ಫಲವಿದೆ. ದೀನ, ದುಃಖೀ, ರೋಗೀ, ಅಸಮರ್ಥ, ಬಾಲಕ, ವೃದ್ಧರುಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಮಾಡಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಸಂಪತ್ತು ದೊರಕಿದೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನೀ ಗೃಹಸ್ಥರು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಸಂಯೋಗವು ಎರಡು ದಿವಸದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಿದ್ದು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು, ಪರದೇಶದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವುದು, ಇತರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವುದು, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ-ಕುಟುಂಬದವರು ಪಾಲುಗಾರರಾಗುವರು, ದೊರೆಗಳು ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವರು ಮತ್ತು ನಾನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸತ್ತು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆನು. ನಾನು ಧನದ ಕುರಿತು ಅದಷ್ಟೋ ದುರ್ಧಾನ ಮಾಡಿ, ಮಹಾಪಾಪದ ಆರಂಭ ಮಾಡಿ, ನಾನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಪಟದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೆನು, ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಈ ಧನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಧನವಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೋಗದಲ್ಲಿಂತೂ ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಧಾನ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಧನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂಬ ತೃಷ್ಣೆಯು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಯ್ಯೋ ! ಇತರರ ಹತ್ತಿರವಂತೂ ಐವತ್ತುಲಕ್ಷ ಧನವಿದೆ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇನ್ನೂ ಐದು ಲಕ್ಷವೇ ಇದೆ. ಈಗ ಇನ್ನೂ ಧನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ ? ಯಾವ ಆರಂಭ ಮಾಡಲಿ, ಯಾವ ಉಪಾಯ ಮಾಡಲಿ, ಯಾರು-ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಲಿ, ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಿ, ಯಾರೊಡನೆ ಮಿತ್ರತೆ ಮಾಡಲಿ, ಯಾರ ಸಲಹೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಧನದ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಬಳ ಪಡೆದು ಅಧಿಕ ಧನ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂಥ ಸೇವಕರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ?

ಇಂಥ ಸಾವಿರಾರು ದುರ್ಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಸಾರಿ ಜೀವನು ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತು, ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಮೂರ್ಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆರ್ತ-ರೌದ್ರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸತ್ತು ನರಕದ ಘೋರ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ದುಃಖರೂಪ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷ್ಣೆ, ರೋಗ ದರಿದ್ರತೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಅನಂತಕಾಲ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ಇಂಥ ಘೋರ ನಿಕೃಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮೋಹನದ್ರಿಯ ಉಪಶಮವಾಗುವುದರಿಂದ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರ ವಚನಗಳಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತುಕೊಂಡು ಯಾರೋ ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳರಾದ ಪುರುಷರೇ ತಮ್ಮ ಹಿತದ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಹಾರದಾನ :- ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ದಾನವು ಮುಖ್ಯವಿದೆ. ಈ ಜೀವದ ಜೀವನವು ಆಹಾರದಿಂದ ಇದೆ. ಕೊಟ್ಟಂತರ ಸ್ವರ್ಗ ಮುದ್ರೆಗಳ ದಾನವು ಆಹಾರ ದಾನದ ಸಮಾನವಿಲ್ಲ. ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ದೇಹವು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ದೇಹದಿಂದ ರತ್ನತ್ರಯ ಧರ್ಮವು ಪ್ರೋಫಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ರತ್ನತ್ರಯ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸುಖವಿದೆ. ತ್ಯಾಗೀ ನಿರಿಚ್ಛೆ ಸಾಧುಗಳ ಉಪಕಾರವಂತೂ ಒಂದು ಆಹಾರದಾನದಿಂದಲೇ ಇದೆ. ಅಪರಂತೂ ಆಹಾರದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೂ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶರೀರವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರತ, ಸಂಯಮ, ತಪಗಳೊಂದೂ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಯಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಮಣ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗ, ಧ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದವಾವವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಪರಮಾಗಮದ ಉಪದೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಉಪದೇಶ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಂತಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಕೀರ್ತಿ, ಕ್ಷಾಂತಿ, ಶಾಂತಿ, ನೀತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರತೀತಿ, ಗತಿ, ರತಿ, ಉಕ್ತಿ, ಶಕ್ತಿ, ದ್ಯುತಿ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಭಾವ, ಇಂದ್ರಿಯದಮನ, ಜೀವದಯೆ, ಮುನಿ-ಶ್ರಾವಕರ ಧರ್ಮ, ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ತಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಯಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಚನದ ಪ್ರವೀಣತೆಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಶರೀರದ ವರ್ಣವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ-ಮುಖದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧತೆಯು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಶರೀರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಸಮಸ್ತಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಹಾರವು ದೊರಕದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರ-ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಮಾರಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ, ನಾಸಿಕದಿಂದ ಗಂಧಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇಲ್ಲದಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ತ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ರಹಿತ ಮೃತರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮರಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಚಿಂತೆ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಕ್ಲೇಶ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಂತಾಪಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೈನೃತೆಯು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಸಂಸಾರೀ ಜನರು ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಘೋರ ದುಃಖ, ದುರ್ಧಾನಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಂಥ ಆಹಾರದಾನವನ್ನು ಯಾವನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ವ್ರತ ಸಂಯಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಸಮಸ್ತ ರೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆಹಾರದಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಉಪಕಾರವು ಬೇರೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ.

ಔಷಧ ದಾನ :- ರೋಗದ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥ ಪ್ರಾಸುಕ ಔಷಧದ ದಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ. ರೋಗದಿಂದ ವ್ರತ ಸಂಯಮಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಧ್ಯಾನ, ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳ ಲೋಪವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಿಕ ಮೊದಲಾದ ಅವಶ್ಯಕಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರೋಗದಿಂದ ನಿರಂತರ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಣವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಗೆ ದಿನ-ದಿನವೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ರೋಗಿಯು ಅಪಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮನ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಚಂಚಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಏಳಲು-ಕೂಡಲು, ಮಲಗಲು-ನಡೆಯಲು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸದ ಜತೆ ಕಷ್ಟವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಕ್ಷಣವು ಕೂಡ ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳುವುದು ? ರೋಗಿಗೆ ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು, ಮಾತನಾಡುವುದು, ನಡೆಯುವುದು, ಕೊಡುವುದು, ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಏಳುವುದು, ಮಲಗುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವು ವಿಷ ಕುಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟ ಕೊಡುವಂಥವುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಸುಕ ಔಷಧದಾನವಿತ್ತು ರೋಗ ದೂರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಉಪಕಾರವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ರೋಗವು ಇಲ್ಲದಂತಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ರೋಗ ರಹಿತವಾದ ನಂತರವೇ ವ್ರತ, ತಪ, ಸಂಯಮ, ಧ್ಯಾನ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಕಾರ್ಯೋತ್ಸರ್ಗ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಜ್ಞಾನದಾನ :- ಜ್ಞಾನ ದಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಉಪಕಾರವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಶುವಿನ ಸಮಾನವಿದೆ. ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಪರದ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಇಹಲೋಕ-ಪರಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ? ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ, ಪಾಪದ ಸ್ವರೂಪ, ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ ಮಾಡದಿರಲು ಯೋಗ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ದೇವ-ಕುದೇವ, ಗುರು-ಕುಗುರು, ಧರ್ಮ-ಕುಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಶುವಿನಲ್ಲಿ ಭೇದ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ, ಕಾಮವಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ತಿರ್ಯಂಚಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವಂತೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಪೂಜ್ಯವಿದೆ. ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ದಾನ-ಮಾಡಿದಂತೆ ಇದೆ. ಜ್ಞಾನದಾನವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಪರಮೋಪಕಾರವಿದೆ.

ವಸತಿಕೆದಾನ :- ವಸತಿಕೆದಾನ ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ದಾನವಿದೆ. ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಮಳೆ, ಗಾಳಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ರಹಿತ, ಧ್ಯಾನ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದಂಥ ಸ್ತ್ರೀದ ದಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ.

ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರಾದ ಪರಮ ದಿಗಂಬರ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಸಮಾಗಮವಂತೂ ಯಾವನೋ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಪಾಪಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿಂತಾಮಣಿರತ್ನದ ಪಾಪಿಯಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಿದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ವೀತರಾಗೀ ಸಾಧುಗಳು ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭವಿದೆ. ಅನಂತರ ಆಹಾರದಾನವಾಗುವುದಂತೂ ತೀರ ದುರ್ಲಭವಿದೆ; ಆಹಾರವು ಕೂಡ ಸಾಧುಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು ಇರಕೂಡದು; ಸಾಧುಗಳು ಹದಿನಾರು ಉದ್ದಮ ದೋಷ, ಹದಿನಾರು ಉತ್ಪಾದನ ದೋಷ, ಹತ್ತು ಏಷಣಾ ದೋಷ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಲವತ್ತೆರಡು ದೋಷ ಹಾಗೂ ೧) ಪ್ರಮಾಣ, ೨) ಸಂಯೋಜನ, ೩) ಧೂಮ್ಯ, ೪) ಬೆಂಕಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತಾರು ದೋಷ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಂತರಾಯ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಲದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಯಾಚಕವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಮೌನವಿರುವ ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಔಷಧ ದಾನ ಕೊಡುವುದೂ ದುರ್ಲಭವಿದೆ. ಯಾವನೋ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ನಿಮಿತ್ತ ಪ್ರಾಸುಕ ಔಷಧ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮುನಿರಾಜರ ಆಗಮನವಾದರೆ, ಹಾಗೂ ಶರೀರದ ಸನ್ನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳದೆಯೇ ರೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯ ಔಷಧವಿದ್ದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವನು ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಔಷಧದ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಕೂಡ ದುರ್ಲಭವಿದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರದಾನವು ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯಗ್ರಂಥ, ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಓದುವುದಿದೆ ಅಷ್ಟರವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಓದಿ ವನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವನದ ಚೈತ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ವಸತಿಕೆಯ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಕೂಡ ದುರ್ಲಭವಿದೆ. ದಿಗಂಬರ ಮುನಿಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಅವರು ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಭಯಂಕರ ವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ-ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಊರ ಹೊರಗಿನ ವಸತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ, ನಗರದ ಹೊರಗಿನ ವಸತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ದಿವಸ ವರ್ಷಾ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಓರ್ವ ಸಾಧುವಿನ ಸಮಾಧಿ ಮರಣದ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸಾಧುಗಳು ಒಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ-ಎರಡು ರಾತ್ರಿಯೇ ನಿರ್ದೋಷ ಪ್ರಾಸುಕ ವಸತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಆ ವಸತಿಕೆಯು ಸಾಧುಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಡಿದುದಿರಕೂಡದು, ಅವರ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿರಬಾರದು. ಮುನಿರಾಜರು ಬಂದ ನಂತರ ತೊಳೆಯಬಾರದು. ಬೆಳಕಿಂಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಕಿಟಕಿಯು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಸತಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಇತರರಿಂದ ಪಡೆಯಬಾರದು, ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಬಾರದು, ದೊರೆಗಳ ಭಯ ತೋರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನಲವತ್ತಾರು ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ವಸತಿಕೆ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಜೀರ್ಣ ವನದಲ್ಲಿರಲಿ, ಉದ್ಯಸ್ಥ ಗ್ರಾಮದ ಮನೆಯಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಯಮಿ ಜನರ ಬರ-ಹೋಗುವಿಕೆಯಿಲ್ಲದ, ಸ್ತ್ರೀ-ನಪುಂಸಕ-ತೀರ್ಯಂಚಗಳ ಬರುವಿಕೆಯಿಲ್ಲದ, ಜೀವ ವಿರಾಧನೆಯಿಲ್ಲದ, ಅಂಧಕಾರವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಸಾಧು ಜನರು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ, ಎರಡು ರಾತ್ರಿಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವಸತಿಕೆಯ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ತುಂಬ ದುರ್ಲಭವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನವಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಿದೆ.

ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರದ ದುರ್ಲಭತೆ :- ಈ ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀತರಾಗಿ ಭಾವಲಿಂಗೀ ಸಾಧುಗಳು ಯಾರೋ ವಿರಳರಾಗಿಯೇ ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ; ಅವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಚತುರ್ಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೇ ಪಾತ್ರರು ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಆ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರರಂತೂ ಬಹಳಷ್ಟಿದ್ದರು.

ಈಗ ಈ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ ಧರ್ಮಧಾರಕ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಹಿತ, ಅಜ್ಞಾನೀ ಲೋಭಿಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಗೃಹಸ್ಥ, ಜಿನಧರ್ಮದ ಧಾರಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ದೊರಕುತ್ತಾರೆ.

ವೀತರಾಗ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಕುಧರ್ಮದ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುವಂಥ, ಜಿನ ವಚನಾಮೃತದ ಆಕಂಠಪಾನ ಮಾಡುವಂಥ, ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನ, ಸಂತೋಷ ವೃತ್ತಿಯ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ ಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ವೇಷಧಾರಿಗಳಂತೂ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಮುನಿ-ಶ್ರಾವಕರ ಧರ್ಮದ, ನಿಜವಾದ ಸಮ್ಯಕ್‌ರ್ಥನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲ ಅವರು ಪಾತ್ರ ತನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಭಾವ ಸಹಿತ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ರಹಿತ, ಲೋಭಿಗಳಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಟ ಆಹಾರದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಸುತ್ತುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರು ಅಪಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಾತ್ರ ದಾನವಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೇ ಇದೆ.

ಮೊದಲಂತೂ ಈ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾವಲಿಂಗೀ ಮುನೀಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಆರ್ಯಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷುಲ್ಲಕರ ಸಮಾಗಮವು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ರತ್ನದ ಸಮಾನ ಯಾವನೋ ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಂತ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವ ಅವಸರವು ದೊರಕಿದರೆ ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಅನ್ನದ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಥವಾ ಆರ್ಯಕಿಯರ ವಸ್ತ್ರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಆರ್ಯಕಿಯಂತೂ ಒಂದು ಧವಲ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಹಳೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಕ್ಷುಲ್ಲಕನು ಒಂದು ಕೌಪೀನ ಒಂದು ತುಂಡು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರ ಅದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗದಂಥದ್ದು ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಳೆಯದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು. ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಧನದ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು :- ಇಂಥ ಸುಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಧನದ ಖರ್ಚು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹ್ವಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕರೆದಲ್ಲದೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ನೀರಸ ಅಥವಾ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಭೋಜನದೊಳಗಿಂದ ದಾನದ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಮಂತ ಜನರು ತಮ್ಮ ಧನವನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರೆ ಆ ಭೋಗಗಳಂತೂ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥವಿವೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಕಲಗೊಳಿಸುವಂಥವಿವೆ, ಮಹಾಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಸಿ ನರಕ ಮೊದಲಾದ ಕುಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ, ಜೀವದ ಹಿತ-ಅಹಿತ ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲುಪ್ತ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೋಹದ ವಶದಿಂದ ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಂತೂ ಮಮತೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡದೆಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಪಾಪಾಚಾರ ಮಾಡಿ, ದುರ್ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ, ಧರ್ಮದ ವಿಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ-ಹಾಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರೆ ಅಹರ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನಂತೂ ಧರ್ಮದ ಸಲುವಾಗಿ, ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಿರುವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಹಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬರುವುದು ?

ಕುಟುಂಬದ ಸಂಬಂಧವಂತೂ ಈ ನಿಮ್ಮ ಚರ್ಮಮಯವಾದ ಮುಖ, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ರೂಪದ ಶರೀರದೊಡನೆ ಇದೆ. ಶರೀರವಂತೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಕುಟುಂಬದವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ನೀವು ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು

ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಿ ಆ ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದುವಂತೂ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವವು. ಆಗ ನೀವು ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವಿರಿ ? ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬದವರ ಸಂಬಂಧವು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರದ ಚರ್ಮದೊಡನೆ ಇದೆ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನಂತೂ ಅವರು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಶರೀರದ ಚರ್ಮವು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋದಾಗ ಕುಟುಂಬದ ಜನರು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡುವರು. ಎಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡುವರು ?

ಆದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಜ್ಞಾನಿ ಜನರುಗಳೇ ! ಜೀವನವು ಅಲ್ಪವಿದೆ, ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದವರ ಸಂಬಂಧವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ್ದಿದೆ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯಕೊಡುವಂಥವರಿಲ್ಲ...ವಿಕಾಕಿ ಒಂದು ಧರ್ಮವೇ ಶರಣವಿದೆ. ಈ ಧನವು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎರಡು ದಿವಸದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ತು ಹೋಗುವೆ. ಈ ಧನವು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯಿಂದ ಮಹಾದುರಾಚಾರ ಮಾಡಿ ಈ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವೆ; ಆದರೆ ಆ ಧನದ ಮಮತೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆತು ನರಕಕ್ಕೆ ತಲುಪಬೇಕಾಗುವುದು ; ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದೀನ ದರಿದ್ರನಾಗಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಅನ್ನ-ನೀರು ಬೇಡುತ್ತ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ದೀನ-ದರಿದ್ರರಾಗಿ ಮನೆ-ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಅಲೆಯುತ್ತಾರೆ. ತೀರ ದೈನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ; ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಯಾರೂ ನೋಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಅವರ ಆರ್ತತೆಯನ್ನು ಆಲಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಧನದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ, ಅತ್ಯಂತ ಕೃಪಣರಾಗಿ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸಂಪತ್ತು, ವೈಭವ, ರತ್ನ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದುವಿವೆ; ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಸಾರವತ್ತಾದ ಭೋಜನ ರೂಪವತಿ, ಶೀಲವತಿ, ರಾಗರಸಯುಕ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಿಲನವಿದೆ, ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಪ್ರವೀಣ ಸುಪುತ್ರ, ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ ಹಿತಸಾಧಕರಾದ ಚತುರ ಸೇವಕರು, ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಹಡಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಅದು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉದಾರ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ದಾನದ ಫಲವಿದೆ. ದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭೋಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದ ವಿಮಾನಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸುಖ ಭೋಗಿಸಲು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ತುಚ್ಛವಾದ ಸಂಪತ್ತು, ಕಾಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸಹಿತವಿರುವ ಮಹಾಮಲಿನ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವು ಅದರ ಎದುರು ಏನು ಬೆಲೆಯಿದೆ ? ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರದು.

ಇದು ನಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆ, ನಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಲು ನಾವೇನು ಬುದ್ಧಿಹೀನರಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮೂರ್ಖರು ಬುದ್ಧಿಹೀನರಾಗಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸಂಪತ್ತು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಿಮ್ಮದು ಭ್ರಮೆಯಿದೆ. ಅದು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಉದಯದ ಬಲದಿಂದಾದ ಮಹಾಭ್ರಾಂತಿಯಿದೆ ಮತ್ತು ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕಷಾಯದ ಉದಯದಿಂದ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮನ್ನು ನರಕದ ನಾರಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನಿನಗೆ ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರ ವಚನಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರದೈಯಿದ್ಧರ ಮತ್ತು ದುಃಖೀ ಜೀವಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ದಯೆಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಮೂಢ ಆತ್ಮನಾದ ನಾನು ಧನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಮೊದಲಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಧನವನ್ನಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಧನ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಅಧಿಕ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷ್ಣೆ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಆರಂಭ, ವ್ಯಾಪಾರ, ದೊರೆಗಳ ಸೇವೆ,

ವಿದೇಶಗಳ ಮನ, ಸಮುದ್ರ ಪ್ರವೇಶ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಅಧರ್ಮಿ, ಮಲ್ಲೇಚ್ಚ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದವನು ಬಹಳಷ್ಟು ನಿಂದನೀಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಧದಿಂದ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಮರಣವಂತೂ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಡುವುದು, ಧನ ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅನೀತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಪಾಪದ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ, ಪಾಪಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಕಪಟದಿಂದ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುವುದಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾರ ಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡಿ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅವರ ಧನವನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಧನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮರಳಿಕೊಟ್ಟು ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದೆ.

ಅನಂತರ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಧನದೊಳಗಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಧನವನ್ನಂತೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ದಾನದ ಸಲುವಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಇತರರ ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ, ದಾನ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಧನದೊಳಗಿಂದಲೂ ಕಾಲು ಭಾಗ, ಆರನೇ ಭಾಗ, ಎಂಟನೇ ಭಾಗ, ಅದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಹತ್ತನೆಯ ಭಾಗವನ್ನಂತೂ ಪುಣ್ಯ-ದಾನ-ಧರ್ಮದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧನವಂತರು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಧನರು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಾನದ ಭಾಗವನ್ನು ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾರ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಕೂಡ ಪೂರ್ಣ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ, ಅರ್ಧ-ಕಾಲು ಭಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟೇ ಆಹಾರಾದಿಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ ಅಂಥವರು ಕೂಡ ದಾನ-ಪುಣ್ಯ-ಧರ್ಮದ ಪಾಲನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟಕಾಲು ಭಾಗ, ಮಧ್ಯಮ ಆರನೆಯ ಅಥವಾ ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗ, ಜಘನ್ಯ ಹತ್ತನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟು ದೀನ, ದುಃಖಿ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಜನಪೂಜನ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ. ದಾನವಿಲ್ಲದ ಮನೆಯು ಸ್ಮಶಾನವಿದೆ. ಪುರುಷನು ಮೃತಕನಿದ್ದಾನೆ. ಕುಟುಂಬದವರು ಗೃಹಪಕ್ಷಿಯ ಸಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇವನ ಧನರೂಪದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆದು-ತೆಗೆದು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಮಂತ ಗೃಹಸ್ಥರಿದ್ದರೆ ಅವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಜೈನರ ಸುರಕ್ಷೆ-ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಾದರೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಧನಿಕ ಪುರುಷರು ಆದರ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳನ್ನಾಡಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೃಢಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅದೇಷ್ಟೋ ಜನರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವುದು, ಅವರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಉದರ ಪೋಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮೂಲ ಧನದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿಯ ವರಮಾನ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಕೆಲವರನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ನಿರ್ವಾಹ ಯೋಗ್ಯ ಆಜೀವಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಿ ಹಣ ಗಳಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಕೆಲವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ದಿನಗೂಲಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಕೆಲವರನ್ನು ದಲಾಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು.

ಪುಣ್ಯವುಳ್ಳ ಧನಿಕರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಧನ ಮನುಷ್ಯರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ಕಠಿಣವಿದೆ. ತಾವು ಸ್ವಯಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಧನವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೆಂದು ಭಯಪಡಬಾರದು. ಸಾಧರ್ಮಿಗಳ ಉಪಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧನವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದೋ ಅದುವೇ ನನ್ನ ಧನವಿದೆ. ಯಾವ ಧನವು ಸಾಧರ್ಮಿಗಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಧನವು ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನದಿಲ್ಲ.

ಅದೇಷ್ಟೋ ಪುರುಷರು ಮೊದಲು ದೊಡ್ಡ ಧನಕಿದ್ದು, ತುಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕುರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಧನವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಆಜೀವಿಕೆಯು ನಷ್ಟವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಗತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಪತ್ತಿ-ಪುತ್ರರಿಗೂ ಮಹಾಕಷ್ಟವಿದೆ. ಇಂಥ ಪುರುಷರಿಂದ ಕಾಯ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೀಳು ಅಯೋಗ್ಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಾರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಧನ, ಅಭರಣ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತು ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾರಿ ತಿಂದು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಯಾವ ಉಪಾಯ ಮಾಡುವುದು ?

ಇಂಥ ಗೌರವಸ್ಥ ಪುರುಷನನ್ನು ಆಜೀವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು, ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಕೈಯ ಆಸರೆ ನೀಡಿ ದುಃಖದ ಸಮುದ್ರದೊಳಗಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವುದು. ಅವರನ್ನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ-ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು, ಎಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಧೈರ್ಯ ನೀಡುವುದು, ಬೇರೆಯಾರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ನಿಯಮಿಸುವುದು, ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಿದೆ.

ಕೆಲವರು ಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕಳಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಧರ್ಮದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ತಿನ್ನುಣ್ಣುವುದರ ಸಮಸ್ಯೆನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಕೆಲವರು ವೃದ್ಧರಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಧರ್ಮಿಯಾದ ಕೆಲವರು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಧಾನರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸೋತು ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ, ಶರೀರವು ರೋಗಗ್ರಸ್ತವಿರುವುದು ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಮತೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಕರಣವು ತ್ರೀಮಂತರಿಂದಲೇ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಕೆಲವರು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಯ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ಶ್ರಾವಿಕೆಯರು ವಿಧವೆಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನ-ವಸ್ತ್ರದ ಗತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿ ಊಟ-ಬಟ್ಟೆಯ ಸಾಧನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ತ್ರೀಮಂತ ಪುರುಷರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಅದಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಕುಧರ್ಮದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ದೃಢ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಅಣುವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವರು ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಡನೆ ಸಚಿತ್ತದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪರ್ವದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸ್ವ-ಸ್ತ್ರೀಯ ತ್ಯಾಗ, ಆರಂಭದ ತ್ಯಾಗ, ಪರಿಗ್ರಹದ ತ್ಯಾಗ, ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅನುಮೋದನೆ ಕೊಡುವುದರ ತ್ಯಾಗ, ಉದ್ವಿಷ್ಟಅಹಾರದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಶ್ರಾವಕರ ಹನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಗಳನ್ನು (ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು) ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಪುರುಷರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರು ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಿದ ಅನೇಕ ಜನರು ಕೂಡ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಧನಿಕ ಪುರುಷರು ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಓದುವಂಥವರಿಗೆ ಆಹಾರ-ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ವ್ಯಾಕರಣ ವಿದ್ಯೆ, ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯೆ, ಗಣಿತ ವಿದ್ಯೆ, ತರ್ಕವಿದ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಓದಿಸುವ ಪಾಠ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜೈನರ ನೂರಾರು ಬಾಲಕರು ವಿದ್ಯೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರುಷ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥರು ಓದಿ ಬರತೊಡಗಿದರೆ ಧರ್ಮದ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು. ಅದಷ್ಟೋ ವಿಶೇಷ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರಿಗೆ ಆಜೀವಿಕೆಯಿತ್ತು ನಿರಾಕುಲ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರ-ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು.

ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವುದು, ಓದುವವರಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ಕೊಡುವುದು, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವವರನ್ನು ನಿರಾಕುಲ ಮಾಡುವುದು, ಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು, ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಧರ್ಮದ ಬೀಜವಿವೆ. ಜನರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಹೋದರೆ ನೂರಾರು ದುರಾಚಾರಗಳು

ದೂರವಾಗುವವು. ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನವೇ ಉಜ್ವಲ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿಸುವುದರ ಸಮಾನವಾದ ದಾನವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ರೋಗ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥ ಅದಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಸುಕ ಔಷಧಗಳನ್ನು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನಿರ್ಧನ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಔಷಧಗಳು ದೊರೆತರೆ ಅದುವೇ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧನರಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೂಡ ಔಷಧದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧನ ಹಾಗೂ ದುಃಖೀ ಜನರಿಗೆ ಔಷಧದಾನ ಕೊಡುವುದರ ಸಮಾನ ಬೇರೊಂದು ಉಪಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅದಷ್ಟೋ ನಿರ್ಧನರಿಗೆ ಔಷಧವು ದೊರಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾಡುವಂಥವರು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಔಷಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಔಷಧವು ದೊರೆತರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದುದರ ಸಮಾನವಿದೆ. ರೋಗ ನಿವಾರಿಸುವುದರ ಸರಿದೋರೆಯಾದ ಬೇರೊಂದು ದಾನವಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಹಾನ ಅಭಯದಾನವಿದೆ.

ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಜನರಿಗೆ ವಾಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಧರ್ಮಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆ, ವಸತಿಕೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಡಿಸುವುದು, ತಮ್ಮದೇ ಸ್ಥಳವಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಡುವುದು, ವಾಸಿಸಲು ಸಾಧನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮ ಸೇವನೆ ಮೊದಲಾದವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವನೋ ದುಃಖೀ ಜನಧರ್ಮಿಯು ಹೊರ ನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಆಹಾರಾದಿಗಳ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವನೋ ವಿದೇಶಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವ್ಯಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಜೇಬುಗಳೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಜೈನರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ತಲುಪುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಯಾವನೋ ವಿದೇಶಿಯು ರೋಗಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಔಷಧವಿತ್ತು ರೋಗರಹಿತ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವಿತ್ತು ಸಮತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವೈಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿರ್ಧನ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಲಾಗದಂಥ ಔಷಧದ ದಾನವನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರಿಣಾಮವು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ರೋಗದಿಂದ, ವಿಯೋಗದಿಂದ, ದುಃಖದಿಂದ, ದಾರಿದ್ರ್ಯತೆಯಿಂದ ಧೈರ್ಯವು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವಿತ್ತು ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನಿಗೆ ನಿರಂತರ ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾವು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ದಿನಾಲು ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮರ್ಮ ತಿಳಿದಿರುವಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅದನ್ನು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಲಾಭದ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ-ಆದರಗಳೊಡನೆ ಆಜೀವಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು, ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾವು ಧರ್ಮ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸನ್ಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶ, ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಚರ್ಚೆ, ಗುಣಸ್ಥಾನ-ಮಾರ್ಗಣಾಸ್ಥಾನಾದಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವನೆ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನದ ಚರ್ಚೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಧರ್ಮದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮಂದವಾಗಿರುವಂಥ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿ, ಭಾಷಾವಚನಿಕೆ ಬರೆಯಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಮಂದ ಕಷಾಯದ ಭದ್ರ ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನ ದಾನವನ್ನಂತೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವುದು.

ಪರೋಪಕಾರದ ಪ್ರೇರಣೆ : ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ದಾನ-ಸನ್ಮಾನದಿಂದ, ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಪತ್ತಿಯ ಸಮಾಗಮ ಹಾಗೂ ಜೀವನವು

ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಿದೆ. ಈ ಧನದಿಂದ, ಶರೀರದಿಂದ, ವಾಣಿಯಿಂದ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ. ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳನ್ನಾಡುವುದು ದೊಡ್ಡ ದಾನವಿದೆ. ವೈರಿಗಳಲ್ಲಿನ ವೈರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಪರಾಧದ ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ದಾನವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಧನ, ಭೂಮಿ ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಸಂತುಷ್ಟ ಮಾಡಬೇಕು. ವೈರವನ್ನು ತೊಳೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರು ನಿರ್ಧನನಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ದಾನ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ತಂಗಿ-ಮಗಳು ನಿರ್ಧನರಾದರೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ದಯಾವಂತರಿದ್ದವರು ಅನ್ಯ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಸನ್ಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ದುಃಖ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ತಮ್ಮವರೆಗೆ ತಲುಪುವಂಥ ತಮ್ಮ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿಗಳೇ ಆದ ತಂಗಿ, ಮಗಳು, ಅಳಿಯ ಅವರು ದುಃಖಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ? ಯಾರಿಂದಾದರೂ ತಮಗೆ ಹಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕಠೋರ ವಚನ ಆಡಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಸೋದರರೇ! ತಾವು ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಯಾಗಬೇಡಿರೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಗೃಹ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾನಿ-ವೃದ್ಧಿ, ಲಾಭ-ಅಲಾಭಗಳಂತೂ ಕರ್ಮೋದಯದ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ವಿನಾಶಶೀಲವಿವೆ. ನೀವಂತೂ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದ್ದೀರಿ, ನಮ್ಮ ಒಳತನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಮ್ಮ ಕರ್ಮೋದಯಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಕೂಡ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಪ ತಾವೇನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಧನದಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉಪಕಾರವಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ. ಇತರರು ನಮ್ಮದು ಹಿತ ಮಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಅಹಿತ ಮಾಡಲಿ, ನಮಗಂತೂ ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾರಾದರೂ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದೇ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಮೋಸಹೋಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ತಪ್ಪಿ ತಮ್ಮ ಧನವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಪ್ರಿಯ ವಚನಗಳನ್ನಾಡಿ ಸಮತೆಯ ಭಾವದಿಂದ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಅವನು ನಿರ್ಧನನಿದ್ದರೆ ಅವನಿಂದ ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಕಲಹ ಮಾಡಬಾರದು.

ಯಾವುದೇ ಕಳವಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಬಾರದು. ಅವನು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಿತನಿದ್ದರೆ ಅವನ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು. ವಿಧವೆಯಿದ್ದರೆ, ಅನಾಥರಿದ್ದರೆ, ರೋಗ-ವಿಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖಿಗಳಿಂದ ದುಃಖಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರ ದುಃಖ ದೂರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸಾವಧಾನರಾಗಿರಬೇಕು.

ಬಾಲನಿದ್ದರೆ, ಬಾಲವಿಧವೆಯಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರು ತಮ್ಮೊಡನೆ ವೈರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಉಪಕಾರ ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅಂಥವರಿಂದಲೂ ಗುಣ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು. ದಾನ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿಯೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರ, ಬಂಧು ಮೊದಲಾದವರ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಧನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪಡೆದು ಕೇವಲ ಅಪಕೀರ್ತಿಯ ಕಲಂಕವನ್ನೇ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳ ಪಾಲನೆಯನ್ನಂತೂ ನಾಯಿ-ಹಂದಿಗಳೂ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿ ತಮ್ಮದು ಕಡಕು ಮಾಡುವಂಥ, ಧನ, ಆಜೀವಿಕೆಯ ಹರಣ ಮಾಡುವಂಥ ವೈರಿಗಳಿಗೂ ದಾನ ಸನ್ಮಾನ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿ ವಿರೋಧದ ಅಭಾವ ಮಾಡುವುದು ಕಠಿಣವಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಧನ, ಸಂಪತ್ತು, ಯೌವನ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಿವೆ. ಅನೇಕರ ಧನ, ಜೀವನಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ, ಅವರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳು ಕೂಡ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನೇ ಕಾರ್ತಿಕೇಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕ ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಸ್ನಾನ, ಸುಗಂಧ ವಿಲೇಪನ, ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಭೋಜನ-ಪಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಶರೀರವೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಸಿ ಮಡಿಕೆಯಂತೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಂದ

ಹಿಡಿದು ಮಹಾನ್ ಪುಣ್ಯವಂತರಲ್ಲೂ ರಮಿಸದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅನ್ನ ಪುಣ್ಯಹೀನರಾದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ಇರುವಳು ? ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕುಲವಂತರಲ್ಲಿಯೂ ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಕುಲವು ಉಚ್ಚವಿದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು, ಆದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೂ ಕುಲವಂತರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀಚ ಕುಲವಂತರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ, ಧೀರರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಅಥವಾ ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪಂಡಿತ ಪ್ರವೀಣರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮೂರ್ಖರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಶೂರ ವೀರರುಗಳ ಮತ್ತು ಹೇಡಿಗಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರ ಹತ್ತಿರ, ಸುಂದರ ರೂಪವಂತರ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರ ಹತ್ತಿರ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮರುಗಳ ಹತ್ತಿರ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾಳೆಂಬ ಯಾವ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ.

ಧನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯ ವಿಪರೀತ ಮನ್ನಣೆ :- ಸಂಸಾರೀ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ನಾನಂತೂ ಕುಲವಂತನಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ಹೋಗುವಳು ? ನಾನು ಧೀರನಿದ್ದೇನೆ, ಧೈರ್ಯವಂತರಲ್ಲಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸ್ಥಿರವಿರುತ್ತಾಳೆ, ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಮಹಾಪಂಡಿತ ಪ್ರವೀಣನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ತುಂಬ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಇದನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಮೂರ್ಖ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಪ್ಪುಮಾಡಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಶೂರವೀರನಿದ್ದೇನೆ, ಅನ್ಯರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯದೂ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು? ಹೇಡಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಪೂಜ್ಯನಿದ್ದೇನೆ, ಎಲ್ಲರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪೂಜ್ಯರ ಹತ್ತಿರ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು, ಯಾವನೋ ನೀಚನದು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನಿದ್ದೇನೆ, ನಿತ್ಯವೂ ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಶೀಲ ವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು ? ಯಾವನೋ ಪಾಪಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸುಂದರ ರೂಪವಂತನಿದ್ದೇನೆ, ನಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಾಸವು ತೋರುತ್ತದೆ, ಯಾವನೋ ಕುರೂಪಿಯದು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸುಜನನಿದ್ದೇನೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು ? ದುಷ್ಟನಿದ್ದವನ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯನಿದ್ದವನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಪರಾಕ್ರಮಿಯಿದ್ದೇನೆ. ಉದ್ಯಮಿಯಿದ್ದೇನೆ. ದಿನನಿತ್ಯವೂ ನವೀನ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು ? ಆಲಸ್ಯವುಳ್ಳವನ- ಉದ್ಯಮ ಹೀನನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ಮಿಥ್ಯಾಭ್ರಾಂತಿಯಿದೆ.

ಧನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ಮನ್ನಣೆ : ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೂ ಪೂರ್ವಭವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ದಾಸಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ಪುಣ್ಯ ಪರಮಾಣುಗಳ ಉದಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅದು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನೂರು ಅಡಿ ಉದ್ದವಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆಯು ಆರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಂಧಕಾರವು ಕವಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಹೇಗೆ ಬೇವವು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಶರೀರದ ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಎಣ್ಣೆ ತೀರಿದ ನಂತರ ದೀವಿಗೆಯು ನಂದಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಪುಣ್ಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಕಾಂತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರತೀತಿಗಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಮೊದಲಂತೂ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯದ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ದಯೆಯ ಭಾವತಂದುಕೊಂಡು ದುಃಖಿತರಿಗೆ, ಹಸಿದವರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಅಲೆಯಂತೆ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಂಯೋಗವು ಒಂದೆರಡು ದಿವಸದಿದ್ದರೆ, ಅನಂತರ ನಿಯಮದಿಂದ ಇದರ ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪುರುಷರು ನಿರಂತರ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಚಯವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ತಾವಂತೂ ಸ್ವಯಂ ಭೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ವಂಚಿಸುತ್ತಾರೆ,

ಅವರು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸತ್ತು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನರಕದ ನಾರಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನುಷ್ಯ ಭವವು ನಿಷ್ಪಲವಾಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಯಾರು ಧನವನ್ನು ಏಕತ್ರ ಮಾಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಡುತ್ತಾರೆ, ನಷ್ಟವಾದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಆ ಧನವನ್ನು ಪಾಪಾಣದ ಸಮಾನ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಾಪಾಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಧನವನ್ನೂ ಇಡತೊಡಗಬಹುದು. ಧನವನ್ನು ತಾನು ದಾನ-ಭೋಗದ ಸಲುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ದರಿದ್ರನಂತೆಯೇ ಉಳಿಯುವನು. ಯಾರು ನಿರಂತರ ಧನದ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ದಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಭೋಗಭೋಗಿಸುವಲ್ಲೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಧನವು ಕೂಡ ಇತರರ ಧನದ ಸಮಾನವಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನೆರೆಮನೆಯವರ ಧನ ಮತ್ತು ನಗರದ ಅನ್ಯ ನಿವಾಸಿಗಳ ಧನವು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಂತೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದಾನ ಕೊಡಲು ಕೂಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಪುರುಷರು ಧನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತ ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿವಂತರಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಿನ್ನುಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಔಷಧ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಿಸುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಅನೇಕ ಭೋಗೋಪಭೋಗದ ಸಾಧನಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಲೇಶವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಧನ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು ಮಹಾನ ದುಃಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದಿವಸ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಮೂರ್ಖರು ದೊರೆಯ, ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುದಾರರ, ಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕಳ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಾವಂತೂ ಧನದ ಮಮತೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ತು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಧನವನ್ನು ದೊರೆಯು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದವರ ವಶವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ತಾವಂತೂ ಸ್ವಯಂ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇಹಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುವವರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರು.

ಯಾವ ಮೂರ್ಖರು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಧನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಧನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪಾಪ ಮಾಡಲು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ, ಹಗಲಿರುಳೂ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡುತ್ತ ಬಹಳಷ್ಟು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದಲೇ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕೊಡ- ಕೊಳ್ಳುವ, ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯೋಗದ ಮಾತುಕತೆ ಮಾಡುತ್ತ ತೀವ್ರ ಹಸಿವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದು, ಶಿಲ್ಕು ತೆಗೆಯುವುದು, ಹಣ ಎಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಮೂರ್ಖರು ಲಕ್ಷ್ಮಿರೂಪ ತರುಣಿಯ ಸೇವಕತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನಂತ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸಿ ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಫಲತೆ : ಯಾರು ಆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಧನವನ್ನು ನಿರಂತರ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪಂಡಿತ ಪ್ರವೀಣ ಪುರುಷರಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಧನ ಸಂಪಾದನೆಯೇ ಸಾರ್ಥಕವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾರು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ದುಃಖಿಯಾದ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಪುರುಷರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಖ್ಯಾತಿ, ಪೂಜೆ, ಲಾಭದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ ಆದರ, ಪ್ರೀತಿ, ಹರುಷದೊಡನೆ ದಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಜೀವನವು ಸಾರ್ಥಕವಿದೆ. ಧನ, ಯೌವನ, ಜೀವನಗಳಂತೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯಂತೆ ಅಸ್ತಿರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ದಾನದ ಫಲವು ಸ್ವರ್ಗದ ಸಂಪತ್ತಿಯ, ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಭೋಗವನ್ನು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೊಡುವಂಥದ್ದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿರಂತರ ದಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಿದೆ.